

PAPER DETAILS

TITLE: Elifoglu Köyü

AUTHORS: Cahit TANYOL

PAGES: 171-222

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4819>

ELİFOĞLU KÖYÜ

Yazan :
Cahit TANYOL

I

Bu araştırmanın yapıldığı tarih : Temmuz, 1951.

Köyün coğrafi karakteri : Ova köyü (Plain village).

Köyün sosyolojik karakteri : Toplu köy (Gathered village).

Köyün sosyal özelliği : Halk köyü

Nüfusu (Population) : 400.

Ev sayısı (The number of the houses) : 80.

Köyün coğrafi Durumu :

Elifoğlu, Nizip ilçesinin güney doğusunda, Fırat nehri kenarında kurulmuş bir Türkmen köyüdür. Kuruluş bakımından, diğer Barak Türkmenlerinin bugün oturmuş olduğu köylerden daha eski bir geçmişe sahiptir. Kuzeyinde Kehriz köyü bulunmaktadır. Elifoğlu'na uzaklığı bir kilometre kadardır. Kehriz, Birecikli'lere ait bir "efendi köyü" dür.

Güneyde, beş kilometre uzaklıkta, düz ve geniş bir arazi bitiminde, bir tepe üzerinde, Şara köyü görünür.

Doğuda sınır, Fırat nehridir. Fırat'ın karşı kıyısında, sarp ve çıplak kayaların yüksekliği vahşi bir manzara göze çarpar. Kuzey batısında, Humeyli, batısında ise Karahamut köyleri vardır.

Nizip'ten Elifoğlu köyüne ham bir toprak yoldan gidilir. İnşli çakışlı toprak kamburları üzerinden atlayarak giden bu yola Çirkiş yolu denir. Çirkiş yolu Hancıoğlu, Danaoğlu, Humeyli köylerinden geçerek Elifoğlu köyüne ulaşır.

Köy, Nizip çayının Fırat nehrine karıştığı noktadan yirmi metre yükseklikte bir tepe düzlüğünde kurulmuştur. Nizip çayı, köyün güney doğusunda, Fırat'a karışır. Çayın Fırat'a karıştığı kumlu arazide, kuzeyden güneye doğru, köyün bahçeleri ve sulu tarlaları uzanır.

Tarihçe :

Eskiden Elifoğlu köyü, bugün bir su motorünün bulunduğu yerde, yani Nizip çayının Fırat'a karıştığı delta üzerinde kurulu imiş. Köyün bu ilk kurulduğu yer sulak bir bölgedir. İlk defa köy halkı, toprağa bu düz ve kumlu arazi üzerinde yerleşmiş. Elifoğlu'nun bu gün kurulu olduğu seki ise çalı ve yabancı ağaçlarla kaplı bir fundalık imiş.

"Çayrazlı oymağı" ndan ve Elifoğlu'nun hatırlı adamlarından olan İbrahim ağa bana, köyün eski adının *Kürk* olduğunu ve bunu "120" yaşında bir ihtiyardan duyduğunu söyledi ve köyün ilk kuruluşunu şöyle anlattı:

"Eskiden köy halkında *delibaş* korkusu varmış. Çünkü ikide bir *delibaş* ağası gelir köylülerden vergi toplarmış. Ne bulursa alır götürmüştü. Köylüler *delibaş* ağalarına görünmemek için kuytu yerlere sığınarlarmış. İşte Elifoğlu'nun ilk kuruluşuna bu eşkiya korkusu sebep olmuş. Eşkiyanın gözüne görünmemek için sazlar, fundalıklar arasına gizlenerek, tehlikelerden korunmağa çalışırlarmış. Elifoğlu köyünün yakınında bulunan Kehriz köyü de, eskiden, bir kuytu dere içinde imiş, o kadar ki şeytan bile arasa bulamazmış".

Eşkiya korkusu azaldıktan sonra bir çok köyler yer değiştirmişlerdir. Türkmen köylüleri için Osmanlı ile eşkiya hemen hemen aynı anlama gelmektedir.

Bu vergi baskısı Barak Türkmenlerini öylesine yıldırılmıştır ki, hâlâ Baraklar arasında: "*Barağın mirisi senden mi istenir*" deyimi bir ata sözü olarak söylenir durur. Bu deyim, vergi şartlarının ağırlığına, halkın bezginliğine delâlet eder.

Eski Elifoğlu ile yenisi arasındaki uzaklık, "700" metre kadardır. Bu günkü Elifoğlu, Fırat nehrine hâkim bir seki üzerine kurulmuştur. Eski kuruluşu ile yeni kuruluşu arasında "30" yıllık bir zaman aralığı vardır. Nehir kenarındaki köyün ömrü kısa sürmüştür. Ev yapımı için kullanılan malzemenin kerpiç olması yüzünden, bu gün eski köyden hiç bir iz kalmamıştır. Bundan başka, onları yeni bir köy kurmağa zorlayan

sebeplerden biri de zaman zaman Fırat'ın taşması ve köyün sular altında kalmasıdır. Bu da, onları ilk fırsatta, hem tarlalara yakın, hem de su tehlikesinden uzak bir noktada yeni bir köy kurmağa zorlamıştır.

Yeni köyün kuruluş tarihi 120 yıl öncesine dayanır.¹. Zaten Barakların Fırat'ın batı kıyısına geçiş tarihi de 150-160 yıllık bir olaydır. Bu, aynı zamanda Barak Türkmenlerinin, bugünkü Barak ovasına iskân edilmele-ri ve hükûmetle son mücadeleleri tarihidir. İbrahim Ağa'ya göre, aşairin hükûmetle mücadelesi ancak bir yere yerleşmedikleri zaman söz konusudur. Yerleşmiş köy hükûmetle savaşılamaz.

Elifoğlu Köyünün Genel Durumu :

Bugün, incelememize konu olan Elifoğlu köyü, Fırat'a hâkim bir-tepe düzlüğü üzerindedir. Köyün kurulduğu yerden Nizip çayına doğ-ru hafif bir meyil devam etmektedir. Köyün doğusunda Fırat'a kadar uzanan alanda kuzeyden güneye doğru tarlalar ve bahçeler uzanmakta-dır. Bahçeler daha çok köyün bulunduğu yerden Fırat'ın kuzeyine, tar-lalar ise güneyine doğru düşmektedir. Köy daha çok batı ve *güney batı-ya* doğru gelişmektedir.

Harman yeri köyün tam güneyindedir. Bir kısım harmanlar da ku-zey-doğuda toplanmıştır. Arıkla ona paralel bir yol Kargamış'a kadar uzanmaktadır. Yol ve arığın ötesinde tarlalar devam etmektedir. Kuzey-de ve çayın gerisinde Kehriz köyü görünmektedir. Elifoğlu ile Kehriz'in sınırı çaydır.

Okul binası köyün güneyine düşmektedir. Köyle okul arasındaki uzaklık 15-20 metre kadardır. Okulun avlusu güneyde, bahçesi doğu-dadır. İçine bir kaç da dut ağacı dikilmiştir.

Yapım Malzemesi ve Köyün İç Yolları :

Evler genel olarak Kerpiçdendir. Bir iki evde, temele yakın yerden, bir iki kor taş işlenmiştir. Binalar toplu ve küme halinde bulunmaktadır. Taş bina olarak yalnız mektep var. Bütün damlar direk ve toprakla ka-patılmıştır. Direkler kavak ağacındandır. Evler, dar sokaklarla birbirin-

1) Bu araştırmanın birinci kısmı 1951 yılında yapıldığına göre köyün kuruluşundan buyana 133 yıl geçmiş oluyor. Bu on üç yıl zarfında Elifoğlu'nda ve bütün "Barak Ovası" nda önemli değişimler olmuştur. Bu değişimlerden Elif-oğlu'na ait olanlarını araştırmanın ikinci bölümünde ınceliyeceğiz.

den ayrılmıştır. Köyün güney kenarına yakın bir yerden meydanımsı bir yol geçmektedir. Ayrıca meydan yoktur. Köyün ortasında, güneyden kuzeye, bir, doğudan batıya iki dar sokak uzanmaktadır.

Köyün kuzeyinde bir su değirmeni bulunmaktadır. Değirmenin yakınında köyden ayrılmış tek bir ev vardır. Bu değirmencinin evidir. Ahırlar genel olarak evlere bitişiktir. Yalnız büyük servet sahiplerinin ahırları ayrıdır. Köyün en zengin adamı olan İbrahim Ağa'nın ahırları on iki gözdür ve evden ayrıdır. İbrahim Ağa'nın evi bir salondan ve dört göz (oda) den ibarettir. Ayrıca on gözlü (odalı) bir mutbağı vardır. Tabii bu zengin evidir. Bununla beraber köyde, mutbaklar daima evden ayrı olarak yapılmaktadır. Evlerin yüznumarası yoktur. Ancak on evin vardır.

Köyün karakteri (The Character of the Village) :

Köy ilk kuruluşunda tarıma yönelmiştir. Fırat nehri kıyısında ve Nizip çayının deltasındaki düzlüğe yerleşen Türkmen oymakları, tabiatı zorlamadan, toprağı ekip biçmeğe başlamışlardır. Göçebelikten toprağına yerleşen oymakların kolayca yapabilecekleri faaliyetler başta, buğday, arpa olmak üzere toprak ürünleri yetiştirmek olmuştur. Baraklar, bugün Barak Ovası denilen ve Fırat'tan Sacur suyuna kadar uzanan verimli bölgede, uzun yıllar, tarım işleriyle uğraşmışlardır. ve hattâ Birinci Dünya Savaşının sonuna kadar toprağına yerleşmeleri eğreti olmuştur. Birinci Dünya Savaşından sonra yaylakların Suriye kesiminde kalması onları ister istemez, devamlı köy kurmağı zorlamıştır. Fakat, bu süre içinde, onların toprağına bahlıklarındaki gevşeklikten yararlanan küçük kasaba memurları Barak Ovasının topraklarını çeşitli yollarla ele geçirmiş, böylece bir çok "efendi köyleri" kurulmuştur.

Elifoğlu diğer Barak köylerinden daha önce kurulmuş ve tahıl ekmeğe başlamıştır. En çok ekilen tarım maddeleri buğday, arpa, mısır, kendir (kenevir) dir.

Bağ bahçe ekiminin tariheşi yenidir. Yirmi yıldan beri, (bugünkü tarihe göre 33) ağaç ekimine başlanmıştır. Ağaçlardan en çok kavak, meyveli ağaçlardan da mişmiş (zerdâli) ve yeni yeni, az sayıda, incir ve ceviz yetiştirilmektedir.

Son yıllarda üretim çeşitlerinde de bir değişme göze çarpmakta, deşti (susuz toprak) toprakla beraber köy arazisinin %30 una pamuk ekilmektedir.

*Ekonomi ve Tarım Hayatının Başlaması :***A — Toprak :**

Elifoğlu köylüleri, bütün göçebe oymaklar gibi, önceleri hayvancılık yaparlardı. Fırat'ın batı tarafına geçen Türkmen oymakları yavaş yavaş yaylakların varlığı ile orantılı olarak tarım hayatına yönelmişlerdir. Önceleri yarı tarım, yarı hayvancılık olmak üzere, her ikisini de yapmağa başlamışlar. Fakat yaylakların azalması yüzünden köyler kurulmaya başlayınca, hayvancılık ikinci plâna düşmüştür. Elifoğlu köyü, verim alanı geniş olmamakla beraber, sulak olduğu için diğer Türkmen köylerinden önce kurulmuş ve hayvancılığı da onlardan önce bırakmıştır. Hayvancılığa bağlı olan Barak Türkmenleri yazın yaylaklara çıkar, kışın yerleşme bölgelerine dönerlerdi. Bu yüzden Suriye'deki yaylakların elden çıkmasıyla köylü yazlık ve kışlık ev yapmak zorunluluğunu duymuştur.

Köyde kıraç toprak hemen hemen yok gibidir. Fakat ekili topraklar köyün sınırlarını aşmaz. Komşu köylerle ortak toprağı yoktur. Toprağın derinliği iki, üç metre kadardır. Bazı yerlerde bu toprak derinliği beş metreye kadar çıkar. Üstte killi, kırmızı bir toprak katmanı, onun altında nehir çakılı ve onun altında da beyaz kaya katmanları bulunmaktadır.

Köylü, toprağa yerleştikçe, kıraç toprakları sökerek, işlenmiş toprakların sınırlarını genişletmiştir. Gerek toprağa yerleşmedeki öncelik, ve gerekse toprağın geçim için güçlü bir yardımcı olması yüzünden Elifoğlu köyü Birecik'e yakın olmasına rağmen "Efendi Köyü" olmamıştır.

İlk toprak çatışması :

Elifoğlu köyünde toprak 50 yıldan beri bir gelişme göstermektedir. Köylünün toprağa bağlanması öyle kolay olmamıştır. Daha önceleri, köylüler için toprağın hiç bir değeri yoktu. Çünkü, Barak göçebe geleceği, bir yerde yerleşip köy kurmağa elverişli değildi. Bir çizmeyle, bir atla toprağı trampa edenler görülüyordu. İçlerinde toprağa yerleşmenin büyük korkusu vardı. Bunların başında göçebe hayatının, devlet baskısından uzak, özgürlüğü gelmekte idi. Devlet onlar için olumsuz bir güçtü. Onun otoritesi altında bulunmak, onlara zor geliyordu. "Devlet" deyin-

ce bundan "Osmanlı" yı anlıyorlardı. Hayatları, gelenekleriyle Osmanlıya karşı idiler. Eşkiya Osmanlı idi. Davarını sürüp götüren Osmanlı idi. Askere çağıran, vergi alan hep oydu. Onların yerleşme ve göç destanları "Osmanlı" ile çatışmanın bir tarihçesi idi.

Osmanlı kanun düzenini temsil ediyordu. Onlara ise kendi töre ve âdetlerinin getirdiği disiplin yetiyordu. Kan gütmelere, kız kaçırmalara, soyguna ait ortak geleneğe sahip oldukları halde bunlara karşı olan devlet düzeni onları sıkıyor ve "Devlet" in vergisi onlara ağır bir zulûm gibi geliyordu.

Barak'ların toprağa yerleşmelerini zorlaştıran sebepler arasında devletin hükmü altına girmek kaygusu vardı.

Bunu şu aşağıdaki örnekte açık olarak görürüz:

Bir gün İbrahim Ağa'nın odasında çeşitli konularda köylülerle, sohbet ederken, bir aralık *köye dışardan gelenler ve köyden başka köylere ve kasabaya gidenler* var mı, diye sordum. Bu arada yaşlı bir köylü de kendisinin dışardan geldiğini söyledi: Nereden geldiğini sorunca, "Suriye'den buraya geldim" dedi. "Soyca Arap mısın" sorusuna karşı, "Yok, Baraktan bu oymaktanım" karşılığını verdi. Suriye'ye niçin gittiğini ve oraya yerleşmesinin sebeplerini sordum:

— Korktuk kaçtık, dedi.

— Niçin?

— Çünkü, Devlet size toprak verecek dediler. Bizde toprak almayılm diye Suriye'ye gittik.

— Toprak almak kötü bir şey mi? Diye sorunca,

— Ne bilelim Bey, o zaman aklımız yokmuş; toprak vereceğiz demek sizi askere alacağız demekti. Biz de asker olmamak için savuştuk, öteyüze geçtik.

Bu, köylüye göre, toprağa yerleşmek veya toprağa sahip olmak, "devlet tuzağına" düşmek demekti. Devlet onlar için asker alan, vergi isteyen bir kurumdu.

İşte güney doğu Türkmenlerinin bu korkusundan faydalanarak Barak ovasında, daha diğer Türkmenlerin bulunduğu bölgelerde, kasabalar, onların bu korkularından yararlanarak kolayca toprağı ele geçirmişlerdir. Hatta o kadar ki, başkalarının toprağında ırgat olarak ça-

Aışmayı toprak sahibi almaya tercih etmişlerdir. Çoğunluk, Devletin adamı olan bazı küçük kasaba memurlarından meydana gelen toprak sahipleri, Barakların bu gevşek toprak bağundan faydalanmış, böylece çeşitli "efendi köyleri" kurulmuştur.

Elifoğlu köyü "efendi köyü"² olmamıştır; Bunun sebebini İbrahim Ağa şöyle açıkladı:

"Eskiden, bugün köyün en büyük toprak parçasına sahip olan İbrahim Ağanın pek öyle büyük toprağı yokmuş. Köylülerle İbrahim Ağa'nın ailesi arasında bazı anlaşmazlıklar çıkmış. Köylü de İbrahim Ağa'ya kin ederek mallarını ucuz pahalı Bireciklilere satmış. Bu malları alan bir kaymakam imiş. Mallarını kendisi süremediği için onları Nizip'te, Ciro Hasan ailesine icara vermiş. Fakat İbrahim Ağa o zaman delikanlı, yiğit; Ciro Hasan'a haber göndermiş. "Köyün sınırına kim basarsa öldüreceğim" demiş. Bunun üzerine onlar da bu işten caymışlar. Tabii bu olaylar seferberlik içinde oluyor. Kaymakam da toprağını ucuz pahalı İbrahim Ağa'ya ve akrabalarına satmak zorunda kalmış. Birinci Dünya Savaşı sonunda İngilizler Birecik'e gelince kaymakam kasabayı terk ediyor. Bu fırsattan İbrahim Ağa yararlanıyor. Bir gedik³ kendisine alıyor, iki gedik de dayısı Bablı Mehmet'le Müslüm Özaslan alıyorlar.

Bir kısım araziye de köylülerden (gedik 4) bir binbaşı alıyor. Bu binbaşı o zaman Birecik'de oturuyor ve Fırat üzerinden sevkiyat yapıyormuş. Bir gün, Halep'te, Sünûsî Bey, adında birisiyle binbaşı kumar oynamış. Kaybetmiş, 300 madenî altın borca girmiş, karşılığında Elifoğlundaki dört gedik toprağını göstermiş; yine kaybedince o zaman alacaklı köyedeki toprağını köylülere satmış. Onu da İbrahim Ağa ve dayısı, Dede Mehmet ve Müslüm Özaslan alarak aralarında paylaşmışlar. Böylece köylülerin İbrahim Ağa'yı köyden sürmek için özellikle sattıkları topraklar dönüp dolayıp İbrahim Ağa'ya geçmiş. Köylülerin bu satıştan amacı, "köye bir yabancı ve hele bir devlet memuru girerse ne eder eder, geri kalan köylü mallarını da ele geçirir, böylece İbrahim Ağa da köyden çıkarılmış veya kendileri gibi ırgat olmuş olur" düşüncesi imiş. Çünkü Barak köylerinin, genel olarak elden çıkması ve "efendi köyleri" nin doğması, şehirliye mal satmak yüzünden olmuştur. Köye bir yabancı geldi mi, hele bu ya-

2) Sahibi kasabalı olan köylere "efendi köyleri" denir.

3) Gedik : 400 dönümlük toprak parçası. Bir gedik "100" kile buğday olarak hesaplanır.

bancının hükümetle ve hükümet memurlarıyla bir ilintisi oldu mu köylü tedirgin oluyor. Bazan köyde toprak edinen bu memurlar, özel amaçla köye bir takım uygunsuz adamlar sokarak köylü ile kavga ettiriyorlar ve sonra onları karakolluk yapıyorlar. Köylü bütün bunlardan korkuyor”

Barak köylerinin önemli bir kısmı bu şekilde köylülerin elinden çıkmıştır⁴.

Köylüler bunu bildiği için İbrahim Ağa ailesini onlarla karşı karşıya bırakıp “Bak biz sizi nasıl köyden çıkarırız” demek istemişlerdir.

Elifoğlu köyünün üç gediğini kaymakam, dört gediğini de binbaşı aldığı zaman, köyün zaten 2/3 arazisi yabancılar eline geçmiş bulunuyor. İbrahim Ağa Bireciklilere karşı koymasa, Elifoğlu da “efendi köyü” olacakmış. O zamanlar, yani 50-60 yıl önce, köyün toprağı zaten çok az olduğu için bu iş kolayca olabilirdi. Köylü toprağı bağı değildi, toprak da Allah umuduna bırakılmıştı.

Barak ovasında köy ağasıyla Birecik toprak ağaları arasında olan ilk çatışma, Elifoğlu köyünde oluyor. İbrahim Ağa’nın direnmesi, köye yabancı sokmaması, köyün halk köyü olarak kalmasını sağlıyor. Tabii devrin siyasi olayları da bu işi kolaylaştırıyor. Osmanlı Devletinin yıkılması, toprak sahibi memur otoritesini bir süre için ortadan kaldırıyor.

Barak’ta bir kısım köylerin Birecik ağalarının eline geçmemesine, az da olsa, köylü ağaçların direnmesi sebep olmuştur; veya nüfuzlu olmak reislerinin köylerine, kasabalılar pek yanaşmamışlardır.

Köyden dalavere ile, tehditle toprağı sahip olanlar, böylelikle, kasaba eşrafı ve mütegalibesi olmuşlardır.

Köy ağalığından çıkıp da kasaba eşrafı olanlar köylerde bir çok zulümler yapmışlardır. Köylünün zorla toprağını elinden almışlardır. Böylece “efendi köyleri” nin sahipleriyle köylüler arasında bazı çatışmalar

4) “Efendi köylerinin kuruluşu ve bugünkü manzarası adlı etüdümüzde bu konuyu etraflı olarak açıklayacağız.

5) “Efendi köyleri” deyiminden, daima kasaba eşrafının mülkü haline gelmiş köyleri kasdediyoruz. Ayrıca “Ağa Köyleri” vardır ki, bu köylerde oymağın reisi. Toprak tek bir ailenin elindedir. Fakat aile o köy ahalisinin ileri geleceğini veya oymak reisi. C. T.

olmaya başlamıştır. Bu çatışmayı, sadece, toprağı elinden alınan köylünün toprak bilinciyle açıklamak güçtür. Gerçi çatışmanın kaynağı toprak olmakla beraber bunda kasaba eşrafının köylülere karşı takınmış olduğu feodal tavrın da etkisi büyüktür. Ayrıca, Birinci Dünya Savaşından sonra, yaylakların Suriye’de kalması ırgatlığı, köylüler için, zorunlu bir hale getirmiştir. Eskiden köyden kaçmanın, topraktan uzaklaşmanın yerini, köyden kovulmak almıştır. Çünkü köye, ayrı kategoriden bir tip hâkim olmuştur.

Köylü olan ağalarla köylüler arasında “kan gütme”, “kız kaçırma” gibi göçebe geleneğinin tabii düşmanlıkları dışında bir toprak çatışması olmamıştır. Buna karşılık “efendi köyleri” nde köylüler bazı köy sahiplerini öldürmüşlerdir. Çocukluğumda, Tilmien köyünün sahibi Hasip Efendiyi öldürdüklerini (1931), Kubbün köyünde Hacı Salih’i yaraladıklarını hatırlıyorum. Sonradan bu çekişme gittikçe artmış, çatışması, 1950 den sonra “efendi köyleri”, köylülerin tehdidi, sabotaj hareketleriyle karşı karşıya kalmıştır.

Elifoğlu’nda İbrahım Ağa bana dedi ki:

“Toprakların köylü elinden çıkışında, sadece kasabalıların açık gözlülükleri değil, köylülerin de gevşek davranmasının yeri vardır. Eğer köylüler, kasaba eşrafını, daha eşraf olmadan korkutsalardı hiç bir köy yabancı eline geçmezdi. Gerçi köylüler bazı köy sahiplerini vurmak suretiyle kasaba eşrafına göz dağı verdiler ama, bu, toprakları ellerinden alındıktan sonra oldu. Örneğin Hasip Efendiyi köye sahip olduktan sonra vurdular. Eğer Hasip Efendiyi daha köye girerken vursalardı, cesaretleri kırılır ve toprak köylünün elinde kalırdı. Ve bugün “Barak Ovası” nda “efendi köyü” diye bir şey bilinmezdi”.

✕ B — İnsan :

Elifoğlu köyü, Barak Türkmenlerinin beş oymağından biri olan Abdürrezzaklı’nın Yağmurlu ve Çayrazlı kolları tarafından kurulmuştur. Bu oymağın diğer kolları Elifoğlu’ndan başka *Hülmen*, *Seydimen*, *Noho*, *Kılcan*, *Çiftlik*, *Geçili*, *Tutluca*, *Yukarı*, *Hülmen* (Gaziantep’e bağlı), *Tüzel*, *Mülk*, *Tilkeri*, *Düynük*, *İkizce* gibi köylere dağılmıştır. Oymağın bir kısım kolları, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra, Suriye toprağın da kalmıştır. Göçebe geleneklerinin sağlam bağlarının gevşemeğe baş-

lamasına rağmen, Suriye'de kalan köylerle aralarındaki akrabalık bağları unutulmamıştır. Oymağın Suriye'de yerleştikleri köyler şunlardır:

*İki Carabulus, Taşatan, Cemilli, Amerne, Akpınar, Kırkmağara, Aşarbucağı*⁶.

C — Toprağın dağılışı şekli :

Köyde toprağın köylüler arasında dağılışı kesin olarak tesbit etmeğe pek imkân olamadı. Çünkü toprağın dağılışı oranını gerçek ölçülerle anlayabilmek için köyün kadastrounun yapılması gerekir. Köylüler topraklarının miktarını ancak, o da doğru olmak şartıyla, üç temele dayanarak söylemektedirler:

a — Ödedikleri arazi vergisi açısından,

b — Aldıkları ürün miktarından,

c — Tapu kayıtlarından.

Genel olarak bütün Anadolu köylerinde tapu kayıtlarına geçmiş toprakla, ekilen toprak arasında oldukça farklı bir nisbet vardır. Tapu kayıtları daima düşüktür.

Bu imkânsızlıklar karşısında Elifoğlu köyünün ekili toprak miktarını, her iki incelememde de, Nizip'teki tapu kayıtlarından çıkarmak istedimse de bir sonuç elde edemedim. Çünkü bir köylünün toprağını bulmak için çeşitli defterlere müracaat etmem gerekiyordu. Ayrıca bu kayıtlar insanı yanıltabilirdi de. Tek faydası, tapu kayıtlarıyla ekili arazi arasındaki farkları, o da köylü yüzde yüz doğru söylediğine göre, görmenin mümkün olmasıdır.

Burada, elimizde bulunan imkân, araştırmacının köylülerle olan münasebeti ve araştırmacıya olan güvenleridir. Bunu da ancak bir ikinci defa kontrol ederek anlamak mümkündür. Elifoğlu'nda bu şans elde etmek benim için güç olmadı. Şöyle ki:

Ben köye vardığım zaman, Vehbi Kepkep adlı Gaziantep'li bir iş adamı köylülerle şöyle bir anlaşma yapmış: Vehbi Kepkep, 22 beygir kuvvetinde bir motoru Fırat kıyısına kuracak. Nehirden su alarak toprağı

6) Bu konuda fazla bilgi almak isteyenler: "Barah'larda Örf ve Âdet Araştırmaları" adlı etüdümüze başvurabilirler. Bak: Sosyoloji Dergisi, sayı: 7 sahife: 89 ve tarafımızdan yapılan "Barak Aşiret ve Kollarının Dağılışı" Gösteren Harita" sahife: 92-93.

sulayacak. Suladığı toprağa çeltik veya pamuk ekecek. Bir senelik ürünün % 80 ini kendisi, % 20 sini de köylü alacak. Bir sene sonun da motoru köylülere bırakacak. Bu amaçla köye 500 metrelik bir su borusu döşetmiş, motoru kurmuş. Önce köy arazisine çeltik ekmişler. Fakat toprak kumlu olduğu için suyu tutamamış. Ürün alamamışlar. Benim gittiğim sırada tarlalara sırayla bir buğday bir de pamuk ekecekler ve anlaşma sona erecektmiş.

Bu konuda köylüler bana danıştılar; ben de kendilerine: “herkes arazisinin miktarını söylesin, bir hesap yapalım, eskisine nazaran kâr mı var zarar mı var görelim” dedim. Böylece toprağı olan köylüler topraklarının miktarını, bire kaç verdiğini, iki ayrı ürün arasındaki farkları, ödedikleri vergileri teker teker söylediler. Bu farktan faydalanarak her köylünün yıllık kazancını, nesi var nesi yok, tesbit ettim.

İkinci gidişimde (Nisan 1964) önceden tesbit etmiş olduğum miktarlarla köylülerin bana 13 yıl önce söyledikleri miktarı karşılaştırdım ve hemen hemen pek az fark buldum. Kontrolü böylece sağlamak mümkün oldu.

Elifoğlu köyündeki ekili toprak, köylüler arasında şu şekilde dağılmıştır. Bu dağılışı bize (1951 yılında) ;

- a — Köyden alınan vergi miktarını,
- b — Topraklı ve topraksız köylüleri,
- c — Köylüler arasındaki mülkiyet orantısını verecektir.

Köyün bugün ekili arazisi 3000-3500 dönüm arasındadır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra köylü toprağı daha kuvvetle sarılmış, kıraç toprakları sökerek tarla yapmıştır. Böylece 40-50 yıllık zaman içinde köyün toprağı, aşağı yukarı, bir misli genişletilerek yukarıdaki miktara yükseltilmiştir.

Arazinin 2/5 i İbrahim Ağa'nındır. Geriye kalan topraklar köylüler arasında şu şekilde bölüşülmüştür:

- 1 — Büyük mülk sahipleri,
- 2 — Orta mülk sahipleri,
- 3 — Küçük mülk sahipleri,
- 4 — “40” dönümden aşağı toprağı olanlar,
- 5 — Topraksız köylüler.

Köylülerce, 200 dönümden fazla toprağı olanlar, *büyük mülk sahibi* sayılmaktadır.

200 dönümden 100 dönüme kadar toprağı olanlar *orta mülk*, 100 dönümle 40-50 dönüm arası toprağı olanlar *küçük mülk* sahipleridir.

Geriye kalan, 40 dönümden aşağı toprağı olanlarla hiç toprağı olmayanlardır.

Köyde irili ufaklı 30 evin (ailenin) toprağı vardır. 50 ev topraksızdır.

Aşağıda toprağın köylüler arasında dağıtımını, toprak sahiplerinin ödedikleri vergi miktarı gösterilmiştir.

Büyük mülk sahipleri üç kişidir:

		<i>Sahip olduğu</i>		<i>Ödediği Vergi</i>	
		<i>Toprak</i>			
1 — İbrahim Ağa (Özaslan) (1200)*	900 dönüm	113			lira
2 — Bablı Mehmet (İbrahim Ağa'nın dayısı)	500	"	82		"
3 — Dede Yağmurlu	250	"	40		"
Toplam :		1650	235		

Büyük arazi sahiplerinin ödedikleri arazi vergisi 235 liradır.

Orta mülk sahipleri 7 kişidir:

		<i>Sahip olduğu</i>		<i>Dönüm</i>		<i>Ödediği</i>	
		<i>Toprak</i>				<i>vergi</i>	
1 — Dede Mustafa Yağmurlu	(200)	150	"			25	
2 — Süleyman Özaslan	(180)	150	"			25	
3 — Dede Mehmet Yağmurlu		150	"			20	
4 — Ali Yağmurlu		120	"			18	
5 — Mehmet Yağmurlu		120	"			18	
6 — Yusuf Mehmet		100	"			13	
7 — Müslüm Özaslan		100	"			13	
Toplam :		890				132	

(*) Parantez içinde olan kendi ifadelerine, diğeri vergi orantısına dayanmaktadır. Biz burada esas olarak vergi orantısını aldık. Çünkü bazı köylülerin kendi ifadeleri diğeri köylüler tarafından tartışıldı. Bu yüzden tereddütler hasıl oldu. C.T.

Küçük mülk sahipleri 10 kişidir: Sahip olduğu Dönüm Ödediği Vergi			
1 — Sâdin Özaslan	90	"	12
2 — Nuriye Yağmurlu	60	"	7
3 — İsmail Özaslan	(65) 60	"	7
4 — Mehmet Özaslan	50	"	7
5 — Ahmet Özaslan	45	"	6
6 — Veli Özaslan	40	"	5
7 — Ali Özaslan	40	"	5
8 — Müslüm Özaslan (oğul)	40	"	5
9 — Derviş Yağmurlu	40	"	5
10 — Hamik Cimey	40	"	5

Toplam : 505 64

35 dönümle 8 dönüm arasında toprağı olanlar 10 evdir :

1 — Mehmet Dayı	35	5
2 — Reşit Yağmurlu	35	5
3 — Çavuş Özaslan	30	4
4 — Hıdır Özaslan	30	4
5 — Mustafa Yağmurlu	20	3
6 — Mehmet Yağmurlu (*)	20	3
7 — Müslim Fırat	20	2.50
8 — Süleyman Yağmurlu ve kardeşleri	20	4
9 — Mehmet Özaslan	(12) 10	1.50
10 — Reşit Özaslan	(9) 10	1.50

Toplam : 230 33.50

Toprağın Genel Toplamı : 3275 dönüm.

Bu dağılışı bize ekili köy arazisinin "3275" dönüm olduğunu göstermektedir. Bu hesaba göre köyde 30 evin toprağı var. 50 ev topraksızdır. Fakat, dikkat edilecek olursa, bu 30 evin de bir kaç aileden ibaret olduğu görülür.

"Barak Türkmenleri" "ev" kelimesini iki ayrı anlamda kullanmaktadırlar. Bir anlamda "ev", aynı aile adını taşıyan insanların bütününe verilen isimdir. Diğer bir anlamda "dam" manasına gelmektedir. "Dam", "mesken" demektir.

(*) Aynı isim ve aynı soyadını taşıyan ayrı ayrı insanlardır. Genel olarak köylüler kendi çocuklarına ya babalarının veya dedelerinin adını koymaktadırlar. Babalar evlenen çocuklarına tarla vermektedirler. C.T.

Aile olarak toprağın büyük bir kısmı, iki aile arasında bölünmüştür.

- 1 — Özaslan,
- 2 — Yağmurlu, ailesi.

Ailelere göre toprağın dağılışı:

I — Özaslan Ailesi :

Bu ailede toprak 13 kısma bölünmüştür. Bölünme şekli şöyledir:

1 — İbrahim Ağa (Özaslan)	900 dönüm
2 — Süleyman Özaslan	150 "
3 — Müslim Özaslan	100 "
4 — Sâdin Özaslan	90 "
5 — İsmail Özaslan	60 "
6 — Mehmet Özaslan	50 "
7 — Ahmet Özaslan	45 "
8 — Veli Özaslan	40 "
9 — Ali Özaslan	40 "
10 — Müslüm Özaslan	40 "
11 — Çavuş Özaslan	30 "
12 — Hıdır Özaslan	30 "
13 — Mehmet Özaslan	10 "

1585

II — Yağmurlu Ailesi :

Bu ailede toprak 11 kısma bölünmüştür. Bölünme şekli şöyledir:

1 — Dede Yağmurlu	250 dönüm
2 — Dede Mustafa Yağmurlu	150 "
3 — Dede Mehmet Yağmurlu (**)	150 "
4 — Ali Yağmurlu	120 "
5 — Mehmet Yağmurlu	120 "
6 — Nuriye Yağmurlu	60 "
7 — Derviş Yağmurlu	40 "
8 — Reşit Yağmurlu	35 "
9 — Mustafa Yağmurlu	20 "
10 — Mehmet Yağmurlu	20 "
11 — Süleyman Yağmurlu	20 "

Toplam : 985

(*) Köyde yalnız Dede Mehmet Yağmurlu'nun başka köyde toprağı var. 120 dönüm Kirgiz köyünde. Bu köy, "efendi köyü" dır. C.T.

Demek ki Özaslan ailesi 13 eve bölünmek suretiyle köyün genel toprağının (3275 dönüm), 1585 dönümüne ve Yağmurlu ailesi de 11 eve bölünmek suretiyle, (985) dönümüne sahiptir ki, ikisinin toplamı 2570 dönüm tutar. Topraklı köylü sayısı 30 olduğuna göre, "24" ev bu iki aileye aittir. Geriye toprağı olan "6" aile kalıyor ki, bunların tümü: $3275 - 2570 = 705$ dönüm toprağı sahiptir.

Bunların içinde 500 dönüm toprağı sahip olan Bablı Mehmet, (İbrahim Ağa'nın dayısı) olduğuna göre, Özaslan ailesinin akrabasıdır; onu da toplamdan düşecek olursak:

$705 - 500 = 205$ dönüm arazi beş aile arasında yukarıda gösterilen şekilde bölünmüştür.

Ortakçılık ve rençberlik :

Köyde iki aile, toprağının bir kısmını "ortakçı" ya vermektedir. Başkalarının toprağını eken kimseye "ortakçı" veya "yarıcı" denir. Yarıcılıkta, tarla ve bider (tohumluk) mal sahibine, çift ve diğer işler de ortakçıya aittir. Elde edilen ürün yarı yarıya paylaşılır.

Köyün en büyük toprağına sahip olan İbrahim Ağanın tarlalarının 500 dönümünü kendisi, 200 dönümünü oğlu ekmektedir. Gerisini ortakçıya vermektedir. Yılına göre, bazan 400 dönümünde ortakçı çalışmaktadır. Bablı Mehmet Ağa da toprağının 100 dönümünü ortakçıya vermektedir. Diğer köylüler kendi topraklarını kendileri ekmekte ve ancak yolma (hasat) zamanı işçi tutmaktadırlar.

Topraksız olan köylüler rençberlik ederek geçimlerini sağlamaktadırlar. Rençberlerin çoğu köyün yerlisidir. Dışardan da çalışmak için köye gelenler vardır. Mevsimlik işçi hemen hemen yok gibidir. Dışardan gelen rençberlerin hepsi köyde eve sahiptir. Bunların bazıları azaplık yaparlar. Köye dışardan gelenlerin çoğu bir kapıda azap olarak çalışırlar. Azap olarak köye gelip de yerleşen 10-15 kişidir. İş sahipleri tarafından azap bir sene müddetle tutulur. Ondan sonra, azap ya çalıştığı evden ayrılır veya devam eder. Köyde başka işler görür. Durumu iyi olanlar bir çift öküz alır ve ortakçılık yapar. Köyde sapanla geçinen 6 kişi vardır. Bunların toprağı yoktur. Öküzü, sapanı vardır. Başkalarının tarlalarını ücretle sürerler, çoğu zaman da ortakçılık yaparlar.

Gündelikçi işçiler :

Gündelikçi işçi sayısı mevsime göre değişir. En çok yolma (hasat) zamanı gündelikçi işçiye rastlanır. Bunlar, 130 kişi kadardır. Kadınlar

yalnız yolma yolundığı zaman gündelikçi olarak çalışırlar. Başka mevsimlerde çalışmazlar. En az gündelikçi işçinin görüldüğü dönem kış mevsimidir. Kış ayları azap, işçi ve aylıkçı olarak çalışanların sayısı 50 kişi kadardır.

Tarım hayatı :

Elifoğlu'nda ilk tarım hayatı Fırat kıyısındaki düzlük bölgede başlamıştır. Nizip çayının Fırat'a döküldüğü delta ağzında topraklar, sulak olduğu için, ekim ve dikime elverişlidir. Toprağın bu özelliği, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Elifoğlu köylülerini, hayvancılık yanında, devamlı köy kurmağa teşvik etmiştir. Köy uzun bir süre tarımla uğraşmış, ağaç dikmeyi, bahçe yapmayı çok daha sonra öğrenmiştir. Bahçeciliğin tarihi çok daha yenidir.

En çok ekilen maddeler şunlardır: Buğday, arpa, mısır, kendir(kenevir).

1950 den itibaren pamuk ekimine önem vermişlerdir. Deştî toprakla beraber tarlalara %30 pamuk ekilmektedir. İlk ürünü alan köylü pamuk ekimine hız vermiş ve bu, onları Fırat'a motor kurmak suretiyle tarlaları sulamağa teşvik etmiştir. Köylü pamuk ekimine çok bel bağlamış görünüyor.

Ağaçlardan en çok ekilen kavak; ve meyve ağaçlarından da mişmişdir. Yeni yeni, fakat az miktarda, incir ve ceviz de ekilmektedir.

Fıstık : Susuz topraklarda zeytin, bağ ve fıstık dikimi başlamıştır. Köye bu ürünleri getiren İbrahim Ağa'dır. Halen köyde 2500 ağaç fıstık vardır. Bunun 1500 ağacı İbrahim Ağa'nın, diğer 1000 ağacı da 5-6 kişininindir. En yaşlı fıstık ağacı 22 yıllıktır.

Zeytin : Köyde 1450 ağaç zeytin var. Bunların 1000 ağaç kadarı diğer toprak sahiplerinin, 450 ağacı da İbrahim Ağa'nındır. Zeytin henüz tam ürün vermemektedir. Muğalda olan ağaçların 350 tanesi İbrahim Ağa'ya aittir. Zeytin ağaçlarının en eskisi 13 yaşındadır.

Bağ : Köyde 12.000 tiyek (kök) bağ var. Bunun 3000 tiyeği İbrahim Ağa'nın, geri kalanı da başkalarınındır. Fakat bağ dikimi de yeni olduğu için henüz bir kazanç sağlamıyor. Ancak köyün ihtiyaçlarını gideriyor.

Toprak dinlendirme suretiyle ekiliyor. Verimi bire sekiz ile bire on arasındadır. Toprak dinlendirildiği zaman daha çok karpuz ve cilban ekimi ön plâna geçer.

Köyün sınırları içinde ekilmeyen toprak yoktur. Tarlalar düzenli takımlarla (sınır) birbirinden ayrılmıştır. Toprakların %60 ına buğday

ekilmektedir. Geri kalanın yüzde 20 si arpaya, yüzde 10 u merci-mek ve cılbana ayrılmıştır. %10 nu da mısır, kendir ve bahçe olarak kul-lanılmaktadır. İlk bahçe yetiştiren, İbrahim Ağa'nın babası Mustafa Ağa'dır.

Pamuk : Pamuk ekimi yenidir. 1950 yılından sonra başlamıştır. Bu sene (1951) 900 dönüm arazinin 1/3 ne pamuk ekilmiştir. Buğday-pa-muk sırayla ekilmektedir. Pamuk ekimi işçi için çok kârlı olmak-tadır. Rençberlerin kazancı üç misli artmıştır. Eskiden işçiler sa-dece (yolma) dan gündelik alırlardı. Pamuk ekimi iş alanını gittikçe genişletmekte, köy dışından işçi çekmektedir.

Toprak bakımı :

Fırat'tan motorla su almak köy topraklarının gün geçtikçe gelişme-sine yol açmaktadır. Toprağın sadece bostan ve kendir ekilen kısımla-rına gübre verilmekte, diğer kısımlarda gübre kullanılmamaktadır. Güb-re, sadece, köyün hayvanlarından temin edilmektedir.

Ekonomik gelişme dönemleri :

Elifoğlu köyü, yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere, dört gelişme aşaması geçirmiştir:

a) Toprağa yerleşme ve Nizip çayının suladığı yerlerden yararlanarak tahıl ürünleri yetiştirme,

b) Bostancılık ve bahçecilik,

c) Fıstık, zeytin ve bağ ekimi,

d) Pamuk tarımı(*).

Toprak ürünlerinin cinsi değiştikçe hem üretimin hızlanacağı ve hem de toprağın değer kazanacağı umulmaktadır.

Bu geçiş aşamalarında köylüye liderlik yapanlar, Mustafa Ağa (İbrahim Ağa'nın babası), İbrahim Ağa, bir de iş adamı Vehbi Kepkep-dir. Her ne kadar Vehbi Kepkep'in teşebbüsü olumlu sonuç vermemiş-se de köylüde, pamuk ekmek fikrini kamçılamsı, motorla Fırat'tan su almayı teşvik etmiştir.

Tarım Araçları :

Köyde kullanılan tarım araçları, karasapan, yaba, cercer, tapan'dır. Tarım araçlarında bir değişme yoktur. Yalnız iki yıldan beri köye trak-

*) Gerek pamuk ekimi ve gerekse zeytin, fıstık ve bağ ekimi bu gün için, belirli bir olumlu sonuç vermiş sayılamaz. C. T.

tör gelmiş, İbrahim Ağa'nın tarlalarını ücretle sürmüştür. Dede Mehmet de bu sene topraklarını motorla sürdürecektir. Makineli tarım araçlarının köye girişinde "efendi köyleri" nin etkisi olmuştur. Onlarla rekabet için büyük toprağı olanlar topraklarını motorla sürdürmeğe başlamışlardır. Fakat köyün kendi traktörü yok.

Motorla sürülen topraklarda %20-30 bir artış olmuştur. Büyük mülk sahipleri gerek Fırat'tan su alma ve gerekse tarımı makineleştirmeye karşı uyanık bulunuyorlar.

Köyün günlük ve mevsimlik işleri :

İlkbahar : Baharda bağlar bellendir, budam yapılır, köyün su ankları temizlenir, kendir ekilir (bu sene pamuk da ekildi), bostanlara domates, patlıcan ve sulak yerlere kavak dikilir.

Mayıs ayından itibaren arpa, cıltan ve mercimek hasadı başlar.

Yaz : Haziran'da buğday yolunur. Yetiştirilen hıyarlar Nizip'e, Birecik'e götürülür. Domates ile karpuz Gaziantep'e kadar gider. Bunlar arasında köye en iyi geliri karpuz getirir. Bu sene karpuz kısmen az olmuş, diğer senelerde köy 100 ton karpuz yetiştirmiş.

Bu mevsimde tahıl, harman yerlerine taşınır, cerçerler çalışmaya başlar. Hazirandan Eylül'e kadar harman faaliyeti devam eder. Haziranın 15'nci Temmuzun ilk haftasına kadar mısır ekilir. Yine bu aylar içinde ikinci karpuz ekimine başlanır. Bu ikinci ürüne güz karpuzu denir. Dışarıya pek satılmaz, köyde yenir. Ağustos sonuna doğru, kendirler (kenevir) sökülür.

Güz :

Eylülde son harmanlar biter. Ekimde, çiftler koşulur, bider ekimi başlar. Darılar (mısır) kırılır, harman olur. Güzün Kasım ve Aralık ayları da tahıl ekimi ile geçer. Ocakta tekrar buğday, arpa yerleri sürülür. İkinci yıla hazırlık olmak üzere, kendir ve bostan yerlerine çift koşulur. Yeni ekim için hazırlık yapılır.

Harman kaldırma :

Köyün önemli faaliyetlerinin başında harman işleri gelir. Ürün harman yerlerine gelinceye kadar kadın erkek tarlalara gider, tahılı biçerler. Arpayı elle yolarlar; buğdayları, sulak topraklardakini orakla,

tırpanla, kurak yerlerdekini de elle koparırlar. Çıkan ürünü develerle köye taşırlar. Cercerle(*). döverler, yaba ile savururlar. Buğdayları eve, samanları da ambara götürürler. Yıllık unluğu ve tohumluğu ayırır, artanını da para gerekirse hemen, olmazsa baharda satarlar.

Cilbanı hayvanlara yem olarak ekerler.

Köyün genel üretimi :

Köyün satışa çıkarılan genel üretim maddeleri şunlardır :

Tahıl olarak :

- 1 — Buğday,
- 2 — Arpa,
- 3 — Cilban,
- 4 — Mercimek,

Meyva ve sebze olarak :

- 1 — Karpuz,
- 2 — Domates,
- 3 — Hıyar.

Ağaç olarak :

1. Kavak.

Nebat olarak :

- 1 — Pamuk,
- 2 — Kendir.

Her ne kadar zeytin, fıstık ve bağ gibi ürünler ekilmişse de henüz onlardan bir hasılât alınamamış, pamuk da ikinci denemesini geçirdiği için (1951) deki durum bilinmemektedir.

1951 yılına ait fiyat listesi :

Yukarıdaki maddelerin 1951 yılındaki satış fiyatları aşağıdadır:

(*) Döven, tekerlekleri keskin dişlidir ve öküzler tarafından çekilir; buğdayı, sapından ayırır. C.T.

- 1 — Buğday ,kilosu : 28-33 kuruş; tonu, 300 lira,
- 2 — Arpa, kilosu : 16-22 kuruş, tonu, 190 lira.
- 3 — Cılban, kilosu : 12-15 kuruş, tonu 135 lira,
- 4 — Mercimek, kilosu : 28-34 kuruş, tonu, 310 lira,
- 5 — Mısır, kilosu : 20-26 kuruş, tonu, 60 lira,
- 5 — Karpuz, kilosu : 7-12 kuruş, tonu, 80 lira,
- 6 — Domates, kilosu : 15-35 kuruş, tonu 200 lira,
- 8 — Hıyar, kilosu : 12-15 kuruş, tonu 150 lira,
- 9 — Kendir, kilosu : 150 kuruş (demet hesabile satılır, bir bağdan bir kilo lif çıkar),
- 10 — Kavak, bir kökü 5-8 liraya satılır, her sene 600, 700 ve bazan 1000 kök kavak satılmaktadır.

Ağırlık ve hacim ölçüsü (Weight and Capacity) :

Köyün üretimini hesaplamak için aşağıdaki hacim ve ağırlık ölçülerini kullanmağa zaruret vardır:

Bir kile buğday 175 kilo,

Bir kile arpa 155 kilo,

Bir kile mercimek 180 kilo,

Bir kile Cılban 150 kilo olarak hesaplanır.

Elifoğlu köyünün 1951 yılında satışa çıkardığı maddelerin miktarı ve sağladığı kazanç aşağıda gösterilmiştir(*):

Elifoğlu köyünün yıllık geliri 53.304 liradır. Buna her yıl ortalama olarak satılan 600 kök kavağın ortalama satış fiyatını ekleyecek olursak:

$$600 \times 7 = 4200 \text{ lira,}$$

$$53.304 + 4200 = 57.504 \text{ lira. Köyün bir yıllık geliri olur.}$$

(*) Köyün ekili toprakları bir kaç ailenin elinde toplandığı için ayrıca her köylüye ait bir üretim cetveli yapmayı gereksiz bulduk. Toprağı az olan köylüler zaten pazara bir şey götüremiyorlar. Ancak kendi ihtiyaçlarını karşıyorlar. C.T.

KÖYÜN BİR YILLIK GELİR TABLOSU

Tahılın Cinsi	Kilo	Kilo	Ton	Bir kılounun ortalama fiatı Kr. olarak	Bir Tonun ortalama fiatı L. olarak	Yıllık Kazanç
Buğday	800	175 x 800 = 140.000	140	30	300	140 x 300 = 42000 Lira
Arpa	160	155 x 160 = 24.800	24	19	190	24.800 x 19 = 4712 Lira
Cilban	50	50 x 150 = 7500	7,5	13,5	135	75 x 135 = 1012 Lira
Mercimek*		Satış yok..		23		
Mısır		Satış yok..				
Karpuz	—		16	8	80	16 x 80 = 1280 Lira
Domates	—	500	0,5	20	200	0,5 x 200 = 1000 Lira
Hiyar	—	15 x 20 = 300	—	20	—	— = 300 Lira
Kendir	—	150 x 20 = 3000	—	150	—	— = 3000 Lira

(*) 1951 yılında mercimek ürünü yok. Eklendiği zaman 1000 liralık satış temin ediyormuş.

Hayvancılık :

Köyde at, inek, koyun, keçi, merkep gibi hayvan besleniyorsa da bunları köyün genel satışına katmaya imkân yoktur. Sürücülük bütünüyle ölmüş durumdadır. Her ev bir miktar koyun, keçi, inek beslemektedir. Fakat bunlar her ailenin ihtiyacını karşılayacak durumda dahi değildir. Ancak, geçimi dar olan kimseler, başları sıkışınca bir iki davar satmaktadır.

Bundan on yıl öncesine kadar köy hayvancılık yapmakta idi Örneğin İbrahim Ağa'nın o zaman 80-90 davarı vardı.

Köyden alınan başlıca vergiler :

1951 yılında Elifoğlu köyünden aşağıdaki vergiler alınmakta idi:

- A — Arazi Vergisi,
- B — Hayvan Vergisi,
- C — Bina Vergisi,
- D — Yol Vergisi

Hayvan Vergisi ile Yol Vergisi 1951 den sonra Demokrat Parti tarafından kaldırıldı. Arazi Vergisi ise çok az bir yekûn tutmaktadır. Hayvan Vergisi her at ve mektep başına 25 kuruş; öküz ve inek için 45 kuruş, keçi ve koyun için 80 kuruştur.

Bu hesaba göre aşağıdaki cetvel vasıtasıyla, köylünün yıllık vermiş olduğu Hayvan vergisini bulmak mümkündür.

Biz sadece 1951 yılında köyün vermiş olduğu hayvan vergisini hesaplamakla yetineceğiz.

At ve merkepten alınan vergi miktarı :

Köyde 10 at 21 merkep olduğuna göre, at ve merkepten alınan verginin genel tutarı :

$$31 \times 25 = 725 \text{ kuruştur.}$$

Öküz ve inek vergisi :

Köyde 43 öküz, 55 inek vardır. İkisinin toplamı 98 eder. Bir öküz ve inekten 45 kuruş vergi alınacağına göre:

$$98 \times 45 = 4410 \text{ kuruş veya 44 lira 10 kuruştur.}$$

Köyde koyun sayısı 70, keçi sayısı 114 dür. İkisinin toplamı 184 eder. Her koyun ve keçiden 80 kuruş vergi alındığına göre; koyun ve keçiden alınan verginin tutarı:

$$80 \times 184 = 147.20 \text{ dir.}$$

Genel Hayvan Vergisi toplamı :

$$147,20 + 44,10 + 725 = 198,55$$

198 lira 55 kuruştur.

Arazi Vergisi :

Toprağın köylüler arasında bölüşülmüş oranını gösteren cetvelme görüleceği üzere:

Büyük toprak sahipleri ki, üç kişidir :

1650 Dönüm toprak için;	236	lira Arazi Vergisi öderler.
890 Dönümü 7 kişindir ve	132	lira vergi ödemektedirler.
505 Dönümü 10 kişindir ve	66	lira vergi ödemektedirler.
230 Dönümü 10 kişinin ve	3.50	lira vergi ödemektedirler.

$236 + 132 + 66 + 3,50 = 467,50$ lira Arazi Vergisi vermekteldirler.

Bina Vergisi :

Köyde altı ev bina vergisi vermektedir:

1 — İbrahim Özaslan	5	lira
2 — Dede Yağmurlu	4	lira
3 — Mehmet Yağmurlu	4	lira
4 — Mustafa Yağmurlu	3	lira
5 — Sâdin Özaslan	3	lira
6 — Müslüm Özaslan	3	lira

Toplam : 22 lira

Ödediği vergi miktarı

Yol Vergisi :

Köyde 50 kişi yol vergisi mükellefi var. Her mükellef senede 12 lira yol vergisine tâbidir.

1951 Yılında Her Evin Beslediği Hayvan Miktarı

Köylünün adı ve Soyadı	At Horse	Merkep Donkey	Öküç Ox	İnek Cow	Koyun Sheep	Keçi Goat	Buzağı	Supa	Deve
İbrahim Ağa	7	2	8	3	17	13	—	1	
Süleyman Özaslan	—	1	4	3	5	7	—	—	
Müslüm Özaslan	1	1	3	2	10	4	1	—	
Sadin Özaslan	—	1	—	2	4	4	—	—	
İsmail Özaslan	1	—	4	3	7	7	—	—	
Mehmet Özaslan	1	—	—	1	—	6	—	—	
Ahmet Özaslan	—	—	—	2	—	—	—	—	
Veli Özaslan	—	1	—	2	—	3	1	—	
Ali Özaslan	—	1	—	2	5	7	—	—	
Müslüm Özaslan	1	1	4	3	—	—	1	—	
Çavuş Özaslan	—	—	—	2	—	4	—	—	
Hıdır Özaslan	—	1	—	2	—	1	—	—	
Mehmet Özaslan	—	1	5	2	—	5	—	—	
Dede Yağmurlu	—	2	4	4	10	2	3	—	
Nuriye Yağmurlu	—	1	2	2	—	6	1	—	
Dede Mustafa Yağmurlu	—	2	—	6	7	6	4	—	
Derviş Yağmurlu	—	1	1	3	2	7	1	—	
Dede Mehmet Yağmurlu	—	1	1	1	—	6	—	—	
Ali Yağmurlu	—	1	—	—	—	5	—	—	
Mehmet Yağmurlu	—	1	—	2	—	—	—	—	
Reşid Yağmurlu	—	—	1	2	—	5	—	—	
Mustafa Yağmurlu	—	1	3	3	3	4	1	—	
Mehmet Yağmurlu	—	—	1	1	—	6	—	—	2
Süleyman Yağmurlu	—	—	—	—	—	—	—	—	
ve kardeşleri	—	—	—	—	—	—	—	—	
Reşid Kartal	—	1	2	2	—	6	—	—	
Müslim Fırat	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hamide Cimez	—	—	—	—	—	—	—	—	
Yusuf Mehmet	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mehmet Dayı	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bablı Mehmet Ağa	—	—	—	—	—	—	—	—	
Toplam :	11	21	43	55	70	114	13	1	2

Fakat 6 kişi beş çocuklu olduğu için yol vergisi vermez. 15 kişi 60 yaşını geçtiği için vergiden muaf olmuştur. 12 kişi askerde olduğu için vermiyor.

Demek ki, 50 mükelleften 33 kişi düşülecek olursa, geriye kalan 17 kişi yol vergisine tâbidir. Köyün senelik yol vergisi :

$$17 \times 12 = 204 \text{ liradır.}$$

Köyde bir de dükkân var. O da Kazanç vergisi olarak 6 lira ödüyor.

Bu duruma göre 1951 yılında Elifoğlu Köyü:

198,55	Lira	Hayvan Vergisi
467,50	"	Arazi Vergisi
22,00	"	Bina Vergisi
204,00	"	Yol vergisi olmak üzere
892,05	"	Vergi ödemiştir.

1951 den sonra Hayvan Vergisi ve Yol Vergisi kaldırıldığına göre, köyün ödeyeceği vergi tutarı yalnız 467,50 Lira Arazi Vergisi ile, çok düşük ve bir kaç ailenin ödediği 22 lira Bina Vergisi kalıyor ki, toplamı 489,50 liradır.

Köyün 2/5 toprağına sahip olan İbrahim Ağa 113 lira Arazi, 5 lira da Bina Vergisi olmak üzere yılda 118 lira vergi ödüyor. Her ne kadar köyün genel kazancı karşısında rakam olarak bu vergi düşük görünüyorsa da, gerçekte köyün bir yıllık kazancı, geçim seviyeleri gözönünde tutulacak olursa, bu küçük verginin bile onlara ne kadar ağır geleceği meydana çıkar.

Köyde ortalama, yıllık gelir dağılışı eşit paylara ayrılacak olsa, aşağı yukarı, birey başına (143,75) yüz kırk küç lira 75 kuruş oluyor. Birey başına düşen günlük ortalama gelir miktarı ise, 4 kuruştan daha düşüktür.

Aile Bütçesi :

Mehmet Dede Yağmurlu 337 doğumlu, orta mülk sahiplerinden, durumu iyi olanlardan biridir. "150" dönüm ekili toprağı vardır.

Tahıldan yıllık geliri :

40-45	Kile Buğday
20	Kile Arpa
15	Kile Mısır
10	Kile Cılban

Kavak, kendir, bostan (sebze), karpuz satışı da 2 000 liraya varıyor.

45	Kile buğdayın,
15	Kilesi unluk
5	Kilesi bulgurluk
10	Kilesi bider (tohumluk)

olarak ayrılıyor. Satış için 25 kile buğday var. Arpadan ancak yiyecek ve tohumluk ayrıldıktan sonra 10 kile satabiliyor.

Şimdi bunun dökümünü yapalım :

25 kile buğday $\times$ 175 = 4375 kilo.

Bir kilonun ortalama fiyatı 30 kuruş olduğuna göre :

$4375 \times 30 = 1312,50$ lira.

Arpadan kazancı :

$155 \times 10 = 1550$ kilo.

$1550 \times 19 = 294,40$ lira.

Mısır cılban satılmıyor. Bu hesaba göre, Mehmet Dede Yağmurlu'nun bir yıllık kazancı :

1312,50	lira buğdaydan
2000,00	lira kendir, kavak, karpuzdan
294,40	lira arpadan
3606,90	liradır.

Mehmet Dede Yağmurlu'nun Yıllık Masrafı :

400	Lira	Amele gündeliği
500	"	Azap aylığı (yılada)
800	"	Giyecek için
160	"	Sade yağ

60	”	Gaz (15 teneke)
10	”	Yüz kilo tuz
30	”	Sabun (10-15 kilo)
45	”	Peynir (30 kilo)
30	”	Bir teneke zeytinnyağı
300	”	Tütün, kibrit
45	”	Şeker (30 kilo)
160	”	Kahve (20 kilo)
50	”	Sapan takımı
28	”	Pekmez (iki teneke)
60	”	Helva

2678 ”

Masraflar çıktıktan sonra elinde kalan para :

3606,90

2678,00

928,90 lira kalır.

Bundan

25	lira arasi vergisi
20.40	lira (6 keçi, 7 koyun) vergisi
2.70	lira (6 inek) vergisi
0.50	lira (iki merkep) vergisi

48.60 lira vergi çıkacak olursa:

928,90 — 48,60 = 880,30 lira kalır.

Köyde zanaat ve ticaret :

Köyde hemen hemen hiç bir zanaat yoktur. Yalnız iki nacar (marangoz) vardır. İkisi de köyün yerlisidir. Evlere, ahırlara, kapı yaparlar. ve sapan onarırlar. Ayrıca ekin de ekerler.

Yine köyde iki kişi yapım işleriyle uğraşır. Kerpiç döker ve bina yaparlar. Fakat bunların geçimleri de sadece bu yolda değil, aynı zamanda tarım işi de yaparlar.

Marangozun âletleri şunlardır : Keser, küştüre, destere, üdürgü (matkap).

Köyde ayrıca berber yoktur. Köylüler birbirlerini tıraş ederler. Kadınlar keçi kılından çuval yaparlar.

Bakkal :

Köyde bir bakkal dükkânı vardır. Kibrit, sigara, gaz, lâmba şişesi, leblebi şekeri gibi şeyler satar.

Çerçi :

Köye üç beş günde bir çerçi uğrar. İğne, iplik, lâstik, yüksük, ayna gibi attariye malzemesi getirir. Bundan başka çerçi elma, armut, nar gibi meyveleri de satar. Çerçinin getirdiği mallar bazan tahıl ile değiştirilir; bazan da para ile satın alınır. Meyvalar da aynı şekilde, köyde yeti-şen meyvalar ile değiştirilir veya para ile alınır.

Pazar yeri :

Köyün kendi pazarı olmadığı gibi, çevre köylerde de yoktur. Köy-ürünlerini Nizip'e, Birecik'e, Gaziantep'e, Kargamış'a götürür. Tahılı arasada satar. Kendirlerini Birecik'ten gelir köyde alırlar. Her gün pazar Nizip'te kurulur. Birecik'te yalnız perşembe günleri pazar vardır. Köylüler bu pazarlara giderler.

Yemek (gıda) :

Köyün günlük gıdası, mevsime göre, şöyle sıralanabilir:

Yaz aylarında en çok pişirilen yemek, ayran çorbası (dövme ile yapılır), bulgur pilâvıdır. Sebze yemekleri seyrek yapılır. Kışın mercimek çorbası ve mercimek lâpası, hasbeli aş, tarhana çorbası, keş (ayran kurutması) çorbası pişirilir. Bazı evlerde sofradan sonra yemiş bulunur. Yemek övünleri düzenli değildir. Öğle vakti, yaz aylarında yağlı köfte yapılır.

Düğün yemekleri :

Yağda incir kavurması, yağlı köftedir. Akşamları, mevsim kış ise hindi, yaz ise oğlak kesilir. Etler pilâvın üstüne konarak dâvetlilere çıkarılır.

Bayramlarda, mevsime göre pilâv ve yanında cıvık aş (sulu sebze-
li yemek) yapılır. Zeytinyağlı yemek hemen hemen yapılmaz. Balık ye-
meğe son zamanlarda alışılmıştır.

İçkiler :

Eskiden rakı çok içilirmiş. Son zamanlarda azalmıştır. Seferberlik-
ten sonra hayat pahalılandınca içkileri bırakmak zorunda kalmışlar. Dü-
ğünlerde herkes rakı içer. Eskidenberi rakı tiryakileri: Dede Ağa, Ay-
vaz Ağa ve Abukehya'dır. Bunlar köyde rakıcı diye anılır ve o kadar se-
vilmezler. Beş on günde bir içen on beş kişi vardır. Rakı pahalı olduğu
için, içenler azalmıştır.

Sigara çok içilir. Kahve odalarda yapılır. En çok içilen kahvedir.
Kahvesiz oda olmaz. İşten sonra odalara gelinir ve orada kahve yapılır.
Kadınlar kahve içmezler.

Kumar :

Köyde eskiden beri kumar oynanılır. Eskiden çok azdı; gittikçe ço-
ğaldı. Zar atarlar. Kumara düşkün üç beş adam vardır. Çoğu kâğıt oy-
marlar.

Giyim, kuşam :

Erkekler şalvar, takım (pantolon, ceket) az miktarda da zıbın (er-
tari) giyerler. Kadınlar da üç etek zıbın, uzun köynek (gömlek), kolsuz
fermene giyerler.

Nüfus hareketleri :

Köyden başka köye göç edenler yok. 50 sene boyunca dışarıdan ge-
lip köye yerleşenler 4-5 evdir. Bunlar köyde toprak sahibi olmuşlardır.
Gelmelerinin sebebi başka yerde geçinememiş olmalarıdır. Geldikleri
köy çiftliktir. Köyden dışarıya işçi olarak kimse gitmemiştir. Dışardan
iş için köye gelen de yok. Yalnız ilk defa geçen sene pamuk için dışarı-
dan işçi gelmiştir. Gelenlerin gündelikleri 2,50 - 3 liradır. Çevre köy-
lerden karı ve koca olarak gelmişlerdir.

Aile hayatı :

Ailede reis babadır. Fakat evde bütün otorite anaya aiddir.
Kaç göç yoktur. Köyde, kadın erkek münasebetinde her hangi bir taas-
suba rastlanmaz. Kızların satılması, sadece geleneksel bir kuraldır. Pa-
rasız kız vermek ayıptır.. Kız verip, kız alırken ana ve babanın rolü ve

yetkisi aynıdır. Çocuk evlendikten sonra gelin ailenin içine gelir. Bazan birlikte otururlar. Bazan ayrı ev açarlar. Ayrı ev açarlara, eğer babanın mülkü varsa, toprak verir, yoksa davar verir ve bir senelik yiyecek zahiresini temin eder.

Kadının görevi ev işleri görmektir; tezek yapmaktır. Zengin olanlar kadınları çalıştırmıyordılar. Kadınlar evde her gün ekmek yaparlardı.

Evlenme :

a — Dışarıdan evlenme :

Köyün yüzde kırkı dışarıdan evlenmiştir. Civar köylerden kız alırlardı.

Dışarıdan evlenenler şunlardır :

- 1 — İbrahim Özaslan : Bayındır'dan
- 2 — Çavuş Özaslan : Bayındır'dan
- 33 — Hıdır Özaslan : Bayındır'dan
- 4 — Davud Özaslan : Kirgiz'den
- 5 — Ahmet Özaslan : Kirgiz'den
- 6 — İsmail Özaslan : Dirikli'den
- 7 — Mustafa Özaslan : Çiftlik'den
- 8 — Mehmet Yağmurlu : Ticar'dan
- 9 — Osman Özaslan : Turlu'dan
- 10 — Derviş Yağmurlu : Mağaradere'den
- 11 — Mustafa Yağmurlu : Keferşih'den
- 12 — Mehmet Yağmurlu : Hıyar'dan
- 13 — Müslüm Özaslan : Bayındır'dan
- 14 — Selim Özaslan : Kirgiz'den

Değişik yolla evlenenler :

Bu, parası olmayan delikanlıların bacılarını değiştirmek suretiyle evlenmeleridir Çünkü Türkmenlerde kızlar satılır:

- 1 — Alioğlu Özaslan, bacısını Kirgiz'den değişik etti.
- 2 — Mustafa Torun, bacısını Kirgiz'den değişik etti.
- 3 — Mustafa Yağmurlu, Elifoğlu'ndan değişik etti.
- 4 — Ali Yağmurlu, Elifoğlu'ndan değişik etti.
- 5 — Haydar Değirmenci, Şar'a köyünden.
- 6 — İbrahim Özaslan, bir tane Şenlik'ten, bir tane Çiftlik'ten, bir tane de Birecik'den değişik etti.
- 7 — Mehmet Yağmurlu, bir tane Kefrik'ten, üç tane köyden.

- 8 — Mehmet Ali Kılınc, Osman Yağmurlu ile,
 9 — Veli ve Ali Özaslan, Turlu'dan,
 10 — Nuri Fırat, Nizip'ten,
 11 — Ahmet Fırat, Karahasen'den değişik ettiler.

Bundan başka akraba arasında evlenme yüzde 25 e yakındır. Dışarıya kız verme en çok, değişik suretiyle olmuştur.

Kültür Hayatı :

Köyün kültür hayatında üç unsur rol oynamaktadır.

1 — Bütün Barak köylerinde yaygın olan göçebe kültürüdür. Bu kültür, kuşaktan kuşağa geçmiş olan göç ve iskân türküleridir. İskân ve göç türkülerıyla Türkmen halk şairlerinin şiirleri ki, Karacaoğlan da dahil, Barak Türkmenlerinin hem sözlü tarihi ve hem de edebiyatıdır. Bu tarih ve edebiyatın ocağı "köy odaları" dır. Türkmenlerde oda sahibi olmak bir çeşit asalettir. Asâlet dereceleri odaya gelen konukla ölçülür. "Barak odaları" Türkmenler için bir nevi kültür ocağı olmuştur. Yeni kuşaklar, eski kuşakların bilgi ve tecrübelerini bu odalarda öğrenmişlerdir. Bir çok köylerde bu kültürün taşıyıcısı ve meraklısı olan bir takım insanlar yetişmiştir; ki, bunların Baraklar arasında en saygı değeri ve ünlüsü Ağcaköy'de oturan İdris Ağa idi. Bundan başka Yazır köyünden Osman Ağa, Halid Ağa, Elifoğlu'ndan Ali Hoca, daha sonraları İbrahim Ağa, İkizce'den Osman Ağa, Moho Kiya (Kahyâ), Çiftlik köyünden Nahsen Ağa, Kürap'tan Ali Ağa, Kürdili Kersentaş'tan Mirto Kiya Tilhabeş'den Uzun Silo'nun oğlu Ahmed, Dirlevik'den Hacı Muhiddin, Türk Yurdu'ndan Ali Hoca, Hülmen'den Kör Derviş, Mercihamış köyünden Alaman Ahmet, Hıyar'dan İsmail Ağa gibi isimleri saymak mümkündür. Düşün âdetlerine ait töre ve usulü bilenlerin başında Tilhabeş'den Ahmet Ağa bulunmaktadır. Türkmen kültürünün bir nevi sözlü öğretmenleri ve taşıyıcıları olan ve hemen hemen her köyde bir iki tane bulunan bu insanlardan bir kısmı aynı zamanda şairdir de. Bugün, bunlardan bir kısmı ölmüş, bir kısmı sağdır.

Barakların toprağa yerleşmeleri ve kasaba ile temaslarının artmasıyla orantılı olarak bu Türkmen sözlü kültürü zayıflamakta, eski değerini yitirmektedir.

- 2 — Bu gün Barak köylerinde olduğu gibi, Elifoğlu'nda da ikinci

kültür kaynağı Barak babalarıdır. Gerek Barak babaları ve gerekse Bözgeyik dedeleri Türkmen oymakları arasına karışmış iki dinî cemaattir*.

Bugün her iki dinî cemaatin de otoritesi azalmış bulunuyor. Bozgeyik dedeleri hâlen Türkmenler arasında Bözgeyik köyü ile (Suriye'de) Güneyse köyünde oturmaktadırlar. Barak dedelerine gelince, bunlar Türkmenler arasında oturmamaktadırlar. Yılın belli aylarında Elbistan'ın kuzeyinden gelmekte ve "Baraklar" dan tahıl toplayıp gitmektedirler. Eskiden, bu dedelere, Baraklardan her evce bir koyun veya keçi verilirmiş. Onların üzerinde mânevî otoriteleri varmış. Şimdi bir nevi dilenci gibi gelmektedirler. Herhangi bir etkileri kalmamış**.

Barak Türkmenlerinde son yıllara kadar dinî kültür sadece bu iki cemaatin nüfuz ve otoritesine dayanıyordu. İslâmiyetin, bunun dışında, bir etkisi yoktu. Bu kültür ise Türklerin eski dini olan Şamanizm ile, İslâm tarikatlarının Türkmen oymakları arasındaki serpintisinden başka bir şey değildi.

Elifoğlu köyü gerek kuruluşundaki eskilik ve gerekse Birecik ve Nizip gibi kasabalara yakın olması yüzünden, töre ve geleneğin bu etkisinden daha önce kurtulmuştur. Bizim inceleme yaptığımız tarihte Elifoğlu'nda, her ne kadar câmi yok idiyse de beş sınıflı bir okul mevcuttu.

(*) Bu hususta bilgi almak isteyenler "Baraklarda dinî inanç" adlı etüdümüze baş vurabilirler. Bk: Sosyoloji Dergisi, sayı 8.

Not : "Barak, sözlü tarihinde Bozgeyik dedelerine ait bir hayli menkıbeyle rastlanmaktadır. Fakat Barak babaları" hakkındaki bilgi açık değil. Biz burada ne "Barak" kelimesinin kökü üzerinde duracağız ve ne de onun tarihi yönü ile uğraşacağız. Bu tamamıyla ayrı bir etüd konusudur. Kendilerine sorsanız Bozgeyik dede ile "Barak dedesi" önceleri Türkmenler arasında müşterek imiş. Zamanın hükümdarı, Türkmenler Fırat'ın beri yüzüne geçtikten sonra, Sacur suyunun öte yüzünde olan Türkmenleri Bozgeyik dedelerine terketmiş, Sacur'la Fırat arasında kalan Türkmenleri de Barak dedesi Şeyh Abdurrahman'a vermiş. Bu yüzden bugün bu iki nehir arasında kalan ve "Barak Ovası" diye adlandırılan bölgedeki Türkmenlerin tümüne Baraklar denmiş.

(**) Barak dedelerinin bu etkisi hakkında vaktiyle Kürdili oymağının Sürkızılı familyasından olan ve Kirgiz köyünde oturan 1314 doğumlu Şaban Kirgiz'dan şöyle bir menkıbe dinlemiştim:

"Zamanın Padişahı bu dedelerden birini yakalamış ve kendisinden (ne hakla Türkmenlerden vergi topladığı) nı sormuş. Dede Padişahın bu sözü üzerine :

—Ben bu vergiyi adamdan os... ta sı... rta alırım, diyerek elini padişahın sırtına basınca padişah yellenmiş ve :

Bu adamlar haklarını os... ta, sı... rta alırlar demiş .

3 — Okul 20 yıl önce açılmıştır. Fakat bugünkü okul binası 1945-1946 yıllarında yapılmıştır. Daha önceki okul binası harapmış ve ikinci defa yapılmış. Nihayet üçüncü olarak 15 bin lira harcanmak suretiyle bu bina meydana getirilmiş. Gerek masraf gerek inşaat, gerekse amelenin hepsi köyden çıkarılmış veya köylüden salma suretiyle alınmış. Fakat İbrahim Ağa'nın söylediğine göre köylüler çocuklarını okula göndermiyorlar. Buna sebep de, okuma ve yazmanın kendilerine pratik bir fayda sağlamadığı düşüncesidir. Tam tersine, çocuklar okula gidince köyün işleri aksıyormuş. İlk okulu doğru dürüst hemen hemen bitiren yok gibi. "Köy yerinde okuyup da ne yapacak sanki" diyorlar.

Bu yüzden okulun herhangi bir etkisi görülüyor. Köyde ilk okuldan sonra öğretime devam eden yok.

4 — *Kitap ve gazete :*

Köyde sözlü kültürün dışında yazılı olarak şu kitaplar bulunmaktadır. Bazı evlerde, Kur'an, İlmihal var. Köy odalarında okunan kitaplar: Hazreti Ali Cengi, Aşık Garib, Kerem ile Aslı, Muhammed Hanefi Cengi, Koroğlu'dur.

Köye Halk Partisi zamanında gazete gönderilmiş. Seçimlerden sonra gelmez olmuş. Bunun dışında köye herhangi bir gazete veya dergi gelmemektedir.

Radjo :

Köyde bir radyo var (Dede Mehmed'in).

Din hayatı :

Köyde câmi yok. Bugün dahi böyle bir ihtiyaç duyulmamaktadır. Câmi olmadığı için cuma namazı da kılınmamaktadır. Her ne kadar, çok gevşek de olsa, köyde câmi yaptırmak arzusu varsa da, bu, imamı beslemenin, ona para vermenin zorluğu karşısında sönük bir fikir olmaktan öteye geçemiyor. İmama yılda hiç olmazsa 500 lira para vermek lâzım. Köyde vakıf mal olmadığı için buna kimse cesaret edemiyormuş. Zaten cenazelerini gömecek adamları olduğu için, ayrıca hoca ihtiyacı duyulmuyor.

Daha önceleri, Birinci Dünya Savaşı'na kadar, köyde hemen hemen islâmî ibadet şekli yokmuş. Köy toprağa yerleştikten ve kasaba ile bağlantılar kurulduktan sonra tek tük namaz kılana, oruç tutana rastlanmış.

Genel olarak, eskiden köylüler yalnız bayramlarda kasabaya bayram namazına gider, oradaki tanıdık ve eşrafla bayramlaşmış. Bayramlaşma, namazdan sonra olur, hali ve vakti iyi olanlar, daha doğrusu oda ve hane sahibi olan ağalar, namaza gelen köylüleri paylaşır ve yemeğe davet ederlermiş.

Bu incelemeyi yaptığımız yıllarda, köyde namaz kılanların sayısı üç beş kişi idi. Bunların da çoğu ihtiyar kadınlardı. Erkeklerden namaz kılan yoktu; sadece beş tarikat mensubu vardı. Bunlara da köyün gereksiz adamları olarak bakıyorlardı. Köyde bazan âyin yapıyorlarmış. Şeyhleri Birecik'de oturuyor. Adı Şeyh İbrahim. Kâdiri tarikatine mensup. Oruç tutanların sayısı da az. Oruç kadınlar arasında daha yaygın. Erkeklerden %5 oruç tutanlara karşılık kadınlarda bu orantı %20 dir.

Boş inançlar :

Köyde gün geçtikçe, yakın olan Birecik kasabasının etkisiyle, boş inançların yerleşmeğe başladığı görülüyor. Bu inançları köylüler arasına, daha çok, tarikate girenler yayıyorlar. İslâmî ibadet şekli değer kazandıkça, şehir ve kasabalardaki evliyaların menkıbeleri köye dağılmaktadır. Fakat bu ikinci akım, Türkmen geleneğinin bir parçası olan "Barak babaları", "Bozgeyik dedeleri" nde görmüş olduğu şamanizm etkisinden tamamiyle sıyrılmış ve islâmî bir karakter kazanmıştır.

Türkmenlerde, Gaziantep'in ve Nizip'in kuzeyinde oturan Kürd oymaklarında olduğu gibi, zaten bu iki dinî cemaat dışında, bir takım yatır ve evliyalara da rastlanmıyor. Yatır ve evliya toprağa yerleşmenin tabii sonucu olarak ortaya çıkıyor.

Ziyaret :

Elifoğlu köyünde de öyle olmuş. Köyde iki ziyaret yeri var. Birisi, köyün dışında, Kirgiz'in ilerisinde, diğeri köyün içinde.

Köyün dışında olan "ziyaret" yerinin adı "Şeyh İbrahim" dir. Üç dört yıl öncesine kadar, köylüler "Şeyh İbrahim Türbesi" ne gider, oğlak keser, niyet taşı yapıştırırlarmış.

Köydeki ziyarete gelince bu bir çeşit yatır. Buraya giden daha çokmuş. Ağrı, sızı gibi hastalıkları geçirmek için giderlermiş. Yazır köyünden Yülük Osman adındaki antika meraklısı bir köylü bir gece ziyareti yıkmış. Mezardan bir takım bardak, şişe ve kiremitler çıkarmış. Mezar-

dan çıkan eşyaları köylülere göstererek bunun bir "gâvur kabri" olduğunu söylemiş, ve kimseler gitmez olmuş.

Büyü - falcılık :

Yalnız kadınlar arasında büyüye ve falcılığa inananlar var. Çoğu zaman çocuğu olmayan kadınlar falcılara, büyücülere başvururlar. Erkeklerle gelince, böyle bir durumda ikinci bir kadın almayı tercih ederler.

Sağlık :

Köyde doğum oranı, ölüm oranından çok. 1950 yılında 22 doğuma karşılık 2 ölüm var. Bu iki kişi de yaşlı. Yalnız 1951 yılı içinde 5 çocuk kızamıktan ölmüş.

Çocuk sayısı :

Her ailede ortalama 3 çocuk bulunmaktadır. Köyün genel nüfusunun %40 ını çocuklar teşkil etmektedir. Buna karşılık yaşlıların sayısı çok az.

Su :

Köyde 4 kuyu ve 1 pınar var. Kuyu genellikle yazın kurumaktadır. Su, sadece içme ve çamaşırdaki kullanılmaktadır. Yıkama çok az.

Hukuk :

Sosyal münasebetleri daha çok töreler düzenlemektedir. Adliyeye intikal etmiş olay pek azdır. Köylüler arasındaki anlaşmazlıkları köy ağası ve ihtiyarlar çözümler. Köyde jandarma yoktur. Jandarma köye aşağıdaki olaylarda gelir:

- 1 — Herhangi bir cinayet olayında, ihzar ve yakalamak kasdile,
- 2 — Asker kaçaklarını tutmak için,
- 3 — Kaçak eşya aramak için,
- 4 — Köye yabancılar gelmişse, (Suriye'den), onların durumunu kontrol için.

Cinayet ve kız kaçırma :

Köyde yirmi yıl içinde üç kız kaçırılmış ve bir kız da dışardan köye getirilmiştir. Bu süre içinde dört tane de cinayet işlenmiştir.

Haberleşme :

Köyde telefon yoktur. Mektuplar gezici müvezziler tarafından köye getirilir. Fakat daha çok, mektup için Nizip'ten mutemetler vardır. Zaten mektup askerde olanlardan gelir.

SOSYAL - EKONOMİK VE KÜLTÜREL DEĞİŞMELER

II

Bu incelemenin yapıldığı tarih : Nisan, 1964

Nüfus : 490

Ev sayısı : 110

13 yıl sonra (Nisan 1964) Elifoğlu köyüne gittiğim zaman, köyün sosyal ve ekonomik hayatına etki yapacak büyük değişmelerle karşılaştım. Bu zaman içinde Elifoğlu'na yakın olan Birecik kasabasının eteğine kurulan köprü, doğu illerimizle batı illerimizi birbirine bağlamıştı. Eskiden batıdan doğuya, doğudan batıya eşya, zahire, hayvan götüren araçlar Birecik'de sallarla bir kıyıdan diğer kıyıya geçmek için sıra beklerdi. Kış aylarında, Fırat'ın taşmasıyla, bu bağlantı çoğu zaman kesilir, Urfa'ya, Diyarbakir'e, Bitlis'e, Muş'a, Şiirt ve Van'a kadar olan bölgeler ile güney doğu illerinin ticarî bağlantısı kesintiye uğrardı.

Elifoğlu bu köprüye en yakın olan köylerden biridir.

Diğer taraftan Narlı'dan Gâziantep'e doğru ilerleyen tren yolu, bu zaman içinde, Narlı'dan Gâziantep'e, Nizip'e, Kargamış'a bağlanmıştı. Nizip'ten Kargamış'a giden tren, Elifoğlu'nun içinden geçiyordu. Tren istasyonu köyün içinde kurulmuştu. Böylece Fırat'ın kuytu bir kenarına itilmiş olan köy, birden bire, büyük yolların uğrağına düşmüştür. Bu yollar sosyal münasebetleri, ekonomik hayatı iki kasaba ufkunda biten köyü, çok geniş, çok uzak bölgelerin insanlarıyla karşı karşıya getirmişti.

Eskiden Nizip'e, pazara gitmek için, yaya olarak yol tepen köylüler, şimdi ürünlerini ve hattâ hayvanlarını trenle götürmek imkânına kavuşmuşlardır.

O zaman, köyün gelişme şansını artıran sebeplerden biri de, bağ, zeytin, fıstık gibi kazançlı maddelerin, henüz 1951 yılında tam ürün verecek durumda olmamasına rağmen, ilerisi için bir ümit kaynağı gibi görünmesinde idi. Köyün, birinci bölümde görüldüğü gibi, 2500 ağaç fıstığı 1400 ağaç zeytini, 12.000 tiyek (kök) de bağı vardı. Ayrıca köylüler kıraç toprakları sürerek bu ürünleri artırma tasavvurunda idiler.

Üçüncü gelişme şansı ise, köyde 1950 yılında, pamuk ekiminin denenmiş olmasında, köylülerde Fırat'tan su almak suretiyle, sulak toprakların alanını genişletme düşüncesi belirmeğe başlamasında aranmalıdır. Buna tarım araçlarının makineleşmeye doğru kayması da eklenebilir.

1964 Nisanının son haftasında Elifoğlu köyüne tekrar gittim. Köyün

ileri gelen tek adamı İbrahim Ağa'nın bir buçuk ay önce öldüğünü öğrendim.

Köy içi değişmeler :

1951 de köyde 80 ev vardı. 1964 de bu sayı 100 e yükselmiş; yeni evler, köyün batısında, tren yolu ile arık arasındaki düz alana yayılmış. Ev yapım malzemesinde önemli bir değişiklik yok. Yalnız bazı evler iki katlı. İkinci kata dışarıdan bir merdivenle çıkılıyor. Oturma ve yatak odası üstte, mutfak ve ahır alt katta.

Nüfus hareketleri :

1951 yılına kadar köy halkı arasında henüz göçebe dayanışması, topluma bağlılık devam ediyordu. Köyden ayrılarak başka köylere giden hemen hemen yok gibi idi. Gidenler de belli bir zaman için köyü terk ediyorlardı. Askerlik dışında köyü bırakanlar yoktu. Dışarıdan köye gelip yerleşenler de komşu köylerdendi. Bunlar 10-15 kişi kadardı. Köye azap olarak gelmişler, biriktirdikleri para ile bir çift öküz almışlar, yarıcılığa başlamışlar, böylece köyde kalmışlardı.

Elifoğlu köyünde, dışarıya gidip çalışan hemen hemen yok gibiydi. Hattâ bunu bir nevi ayıp da sayıyorlardı. Köylüleri, diğer "Barak" köylerine göre yakın kasabalarla temas halinde bulunmasına rağmen, zümreye bağlılık, köyden uzaklaştıramıyordu. Her ne kadar göçebe geleneklerinden bir çoğu, hattâ konukseverlik bile, diğer Türkmen köylere oranla, Elifoğlu'nda gevşemişti. Köyün en zengin adamı olan İbrahim Ağa, odasına gelen konuklara orta halli "Barak" ailelerinden daha az ikramda bulunuyordu. Gerçi göçebe geleneklerinin yavaş yavaş silinmeğe başladığı 13 yıl önce de bu, his ediliyordu. Fakat yine de, köylülerde topraktan çok, topluma bağlılık ön plânda göze çarpıyordu. Bu yüzden de dışarıya giden yoktu.

1964 de tamamiyle başka bir manzara ile karşılaştım. Hem köye dışarıdan gelip yerleşenler vardı. Hem de köyü tamamiyle terkedenler.

Dışarıdan gelenler :

13 yıl zarfında dışarıdan köye gelip yerleşen 4 aile vardı :

Gelenler ve geldikleri köyler :

1 — Şeyh Ahmet, Danaoğlu köyünden,

2 — Kürt Müslüm, Tibil'den (Kürt köyüdür),.

- 3 — Gevan, Tibil'den,
4 — Ramo, Şara köyünden.

Köyü terkedenler :

Bu zaman içinde Elifoğlu'nu terkederek başka köylere gidenler ve ya şehre yerleşenler 7 kişidir :

- 1 — Abdurrahman Özaslan, Humeyli köyüne yerleşmiş, orada çiftçilik yapıyor. Arazisini babasına bırakmış,
- 2 — Mehmet Emin Polat, Çirkiş'e göçmüş, tren yolunda çalışıyor,
- 3 — Hasan Kayar, Gaziantep'e göçmüş, orada rençberlik yapıyor,
- 4 — Seyit Kayar, Gaziantep'e göçmüş, orada rençberlik yapıyor,
- 5 — Hasan Hacey, Ceylânpınarı'na göçmüş,
- 6 — Recep Yağmurlu, Ceylânpınarı'na göçmüş,
- 7 — Arap Ali, Ceylânpınarı'na göçmüş.

Bundan başka 3-4 yıldan beri köyde geçici olarak çalışmaya gidenler de artmış; senede 50-60 kişi Adana'ya çalışmaya gidiyorlar, orada "40" gün kadar çalıştıktan sonra köye dönüyorlarmış.

Köyde topluma bağlılık ve göçebe geleneği tamamiyle çözülmüş. Geçim şartları, onları kolayca para kazanabilecekleri yerlere sürükleyebiliyor. Şüphesiz ki, bunda köyün, biri kara, diğeri tren olmak üzere iki önemli ve büyük kavşağın ortasına düşmesinin etkisini unutmamak gerek. Şehir ve kasaba ile temasın kolaylaşması, her gün trenle köyden geçen çeşitli insanlarla karşılaşma, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, insanların ufkunu genişletmiştir. Bunda bazı ekonomik zorunlukların da etkisi olduğunu aşağıda açıklayacağız.

Yaşama şartları :

Köyde, önemli bir ekonomik kalkınma olmamasına ve hattâ tersine bir gerileme görülmesine rağmen, köylü hayatında bir değişme göze çarpmaktadır. Eskiden kapalı bir ekonomi içinde yaşayan köy, dışarıdan, birinci bölümde gördüğümüz gibi, çok az şey satın almakta idi. Son gidişimizde köyün ihtiyaç listesinin zenginleşmiş olduğunu gördüm. Gerçi gıda maddelerinde ve yemek çeşitlerinde belli bir ayırım göze çarpmıyor. Ancak hali ve vakti iyi olan köylülerin yemek listesine, kasabadan öğrenmiş oldukları bazı gıdalar girmiş bulunuyor. Daha doğrusu, önceden bilmedikleri yemek çeşitleri, artık köyün yabancısı değil. Örneğin bir önceki gidişimde köylüler künefe (kadayıf) pişirmesini bilmiyorlardı. Çok seyrek de olsa şimdi bunu, zengin evleri öğrenmiş.

Yeni gıda çeşitleri : Bamya, çiğ köfte (çok az), patlıcan kavurması, biber kızartması, balık,. Yemekleri koyun yağı yerine vita ile yapmağa alışmışlar. Zeytin yağı yemesini öğrenmişler. Vita ile yapamadıkları yemeklere (örneğin mercimekli köfte) domates salçası koyuyorlar. 1951 de zaten vita yağı söz konusu değildi. Zeytin yağımı da çok seyrek kullanıyorlardı.

Yakıt :

1951 yılında yakıt aracı tezek ve odundu. Gaz sadece aydınlatmada kullanılıyordu. Köyde bir aded gaz ocağı vardı, o da İbrahim Ağa'nın evinde.

Şimdi ise her evde gaz ocağı kullanılıyor. O kadar ki abdalların (bir nevi Türkmen çingenesi) evinde bile gaz ocağı var.

Eskiden kışın, her ev tandır kuruyordu. Ancak İbrahim Ağa gibi bir kaç zenginin evinde soba vardı. Şimdi ise tandır kurma âdeti tamamiyle kalkmış bulunuyor. Ancak odun bulamadıkları zaman bazı evler zorunlu olarak tandır kuruyorlar.

Lüks lâmbası :

Eskiden köyde yalnız İbrahim Ağa'nın evinde lüks lâmbası vardı. Şimdi 6 evde var :

- 1 — İbrahim Ağa'nın uşaklarında (çocuklarında),
- 2 — İsmail Özaslan'da,
- 3 — Süleyman Özaslan'da,
- 4 — Mehmet Özaslan'da,
- 5 — Mehmet Özaslan'da (amcası oğlu),
- 6 — Mehmet Yağmurlu'da.

Radyo :

1951 yılında köyde bir tek radyo vardı (Dede Mehmet Yağmurlu'nun). 1964 de köyde 12 radyo var :

- 1 — İbrahim Ağa'nın oğullarının (köyde olduğum zaman satmışlar, yenisini alacaklarmış),
- 2 — Kadir Özaslan'ın,
- 3 — Mehmet Özaslan'ın,
- 4 — Mehmet Yağmurlu'nun (Dede Mehmet),
- 5 — İbrahim Özaslan'ın,
- 6 — İsmet Yağmurlu'nun,

- 7 — Ahmet Fırat'ın,
- 8 — Bozan Fırat'ın,
- 9 — Mahmut Fırat'ın,
- 10 — Mustafa Yağmurlu'nun,
- 11 — Şeyh Ahmet'in (dışardan gelme),
- 12 — Nuri Fırat'ın.

Mutbak işleri :

Mutbak eşyasında bir değişme yok. Tabaklar bakırdan. Kalaycılar senede bir defa, dışarıdan gelerek leğenleri, kazanları, tasları, bakraçları, sahanları (bakır tabak) kalaylıyorlar. İbrahim Ağa'nın evi hariç, yine bardaklar bakırdan. Cincik (cam) yalnız İbrahim Ağa'da var. Misafirler için.

Taşıt :

Köydeki önemli değişmelerden biri de taşıt araçlarında görülüyor. Eskiden köylüler kasaba pazarına ya merkeple veya yaya olarak gidiyorlardı. Ancak bir kaç evin binek atı vardı.

1964 yılında ise köye iki motorlu vasıta (bir cip, bir pikap), 6 bisiklet, 9 adet araba girmiş bulunuyor. Artık atla veya merkeple bir yerden bir yere gitmek unutulmuş gibi. Aşağıda bu araçların kimlere aitti olduğu gösterilmiştir.

Motorlu araç :

- 1 — Bir cip, Mehmet Özaslan'ın,
- 2 — Bir pikap, Mehmet Özaslan'ın,

At arabası :

- 1 — İsmail Özaslan,
- 2 — Ayvaz Özaslan,
- 3 — Şemseddin Özaslan,
- 4 — Mustafa Özaslan,
- 5 — Hıdır Özaslan,
- 6 — Necati Özdemir,
- 7 — Ahmet Özaslan,
- 8 — Mehmet Yağmurlu,
- 9 — Yusuf oğlu Mehmet Yağmurlu.

Tarım araçlarında değişme :

Tarım araçlarında da değişme görülüyor. 1951 de köyde traktör yoktu. Bugün her toprak sahibi evin bir kara sabanı olmakla beraber, köyde iki adet traktör bulunuyor. Traktörün birisi Ahmet Fırat'ın, diğeri Kadir Özaslan'ındır. Bunlar traktörle başkalarının arazisini sürüyorlar. Kendilerinin arazisi az.

Traktörle sürülen topraktan, disk ile sürüleninden, dönüm başına 8 lira, Vanvey'le sürüleninden, dönüm başına, 3,50 lira ücret alıyorlar.

Tarım hayatında değişme :

Tarım araçlarında bir ilerleme olmasına karşılık üretimde bir düşme olmuş. Pamuk ekimi kuraklık yüzünden terkedilmiş ve köyün üretim listesinden çıkmış. Toprak 13 yıl içinde kuvvetini kaybetmiş. 1951 yılında, bire 8-10 veren köy toprağı, 1964 yılında, en çok bire 8 ve en az bire 4 vermektedir. Bir taraftan kuraklık, bir taraftan toprağı gereken gübrenin verilmemesi yüzünden köy umulan gelişmeye ulaşamamış.

Bahçecilik :

Bu yüzden bahçecilik de köyde, bir gerileme gösteriyor. Eskiden az miktarda bulunan incir, ceviz, ağaçları yok olmuş. Mışmış (zerdali) azalmış. Köyün ana gelir kaynaklarından biri olan kavak, susuzluk yüzünden, ekilmez olmuş ve köyün gelir listesinden hemen hemen çıkmış. Köyde bir kaç ağaç dut kalmış. Esasen eskiden de o kadardı.

Bağ, zeytin ve fıstık :

Bu ürünler de umulan gelişmeyi göstermemiş. 13 yıl içinde ne bir ağaç zeytin, ne bir ağaç fıstık, ve ne de bir tiyek bağ ekilmiş. Mevcut bağlar da sökülmüş. Zeytin ve fıstıktan da yeteri kadar ürün alınmamış. Bir kelime ile 1964 yılında, köyün toprak ürünleri, bir gerileme göstermekte.

Gerçi köyde kuraklığa karşı bir mücadele görülmekte ve gerek Nizip çayından ve gerekse Fırat'tan motorla su alma işi, 1951 yılına oranla, gelişmiş bulunmaktadır.

Halen köyde beş adet su motoru var :

1 — Doğan Özaslan'a ait,

- 2 — Ali Şefik Özaslan'a ait,
- 3 — İsmail Özaslan'a ait,
- 4 — Mehmet Yağmurlu'ya ait,
- 5 — Süleyman Özaslan'a ait.

Fakat bu motorlar, yeteri kadar arazi sulayacak durumda değil. Zaten motorlardan üçü Nizip çayından su almaktadır; yazın çay suyunun çekilmesi ve azalması yüzünden bu motorlar tam randımanla çalışmıyor. Çayın en gürlü kaynağı olan ve Karpuzatan denilen pınarın suyu, Nizip'in su ihtiyacını karşılamak üzere borularla ilçeye nakledildiğinden çayda su esasen çok azalmıştır. Zaten aynı su, Nizip'in bahçelerine, bostanlarına yetmediği için ilçede de bahçecilik ve bostancılık ölmüştür. İlçe bu ihtiyaçlarını Gaziantep yöresinden sağlar olmuştur. Elifoğlu, ancak çayın Nizip'ten sonra küçük kaynaklarla beslenen kısmından faydalanmaktadır. Sert bir kuraklık olduğu zaman, çayın geçtiği köyler suyu kendilerine çevirdiği için, Elifoğlu köyüne ancak bu su sızıntısı kalmaktadır. Kurak yıllarda ise çayın suyu büsbütün kesilmektedir. Yazın Fırat'ın da suları içeri çekildiği için, köye Fırat'tan su almak pahalıya mal olmaktadır. 1957 de sert bir kuraklık olmuş, köyün bütün ürünlerini alıp götürmüştür.

Hayvancılık :

Köyde hayvancılık da fazla gelişmemiş. 1951 yılına oranla köyün belli başlı hayvanları şunlardır :

<i>1951 yılında hayvan sayısı</i>	<i>1964 yılında hayvan sayısı</i>
Binek atı : 10	yok
Merkep : 21	40
Koyun : 70	250
Keçi : 114	200
İnek : 55	70

Değirmen ve harhar :

Köyde eskiden yalnız bir su değirmeni vardı. Şimdi bir de ateş değirmeni (motorla işleyen değirmen) kurulmuş. Bulgur yapmak için bir döylüp, bir de harhar var*. Bunlardan başka köyde, üç adet dibek, 4 adet de kahve değirmeni bulunmaktadır.

(*) Döylüp kaynatılmış olan buğdayın kepeklerini almak için kullanılır. Büyük, yuvarlak, ortası delik bir kara taştan ibarettir. Diklemesine konan kara taşı beygir çeker.

Harhar bulgur değirmeni.

Dükkân :

Eskiden olduğu gibi, bir tane dükkân var. Sattığı eşyalarda bir değişme yok. Dükkânı Burhan Özaslan işletmektedir. Ayrıca başkalarının çiftini sürerek geçimini sağlamaktadır.

Köy odası ve kahve :

Ayrıca kahve yok. Köylüler yine odalarda toplanıyorlar. Oda sayısında da bir değişme görülmemiştir.

Zanaat :

Köyde zanaat çeşidi biraz değişmiş. Bugün şu zanaatlar var:

Marongoz :

Üç marongoz var. Fakat bu meslekte geçinmiyorlar. Gereğinde köyün marongozluk işlerini görüyorlar. Eskiden bir marongoz vardı. Şimdi :

- 1 — İbrahim Özaslan,
- 2 — Fevzi Özaslan,
- 3 — Fahri Yağmurlu.

Demirci bir adettir.:

İbrahim Özaslan (aynı zamanda marongoz).

İnşaatçı :

Üç kişi var :

- 1 — Mehmet Özaslan,
- 2 — İsmail Özaslan,
- 3 — Nuri Fırat.

Motor tâmircisi :

- 1 — Nahsen Özaslan,
- 2 — Süleyman Özaslan.

Zanaatte, ihtiyaca göre, zayıf da olsa bir ilerleme ve iş bölümü göze çarpmaktadır.

Aile hayatı : Evlenme :

Bu müddet zarfında köyden dışarıya kız verenler ve dışardan kız alanlar şunlardır :

Dışardan kız alanlar ve aldığı köy :

- 1 — İsmet Özaslan, Bayındır köyünden,
- 2 — Şiho Yağmurlu, Bayındır köyünden,
- 3 — Ömer Özaslan, Bayındır köyünden,
- 4 — Ayvat Özaslan, Bayındır köyünden,
- 5 — Reşit Mehmet Özaslan, Bayındır köyünden,
- 6 — Reşo Mehmet Yağmurlu, Bayındır köyünden,
- 7 — Hasan Kayar, Türk Yurdu köyünden,
- 8 — Arif Kayar, Şar'a köyünden,
- 9 — Seyit Kayar, Nizip'ten.
- 10 — Doğan Özaslan, (İbrahim Ağa'nın oğlu), Nizip'ten,
- 11 — Dede Mustafa'nın oğlu, Nizip'ten.

Dışardan evlenmelerde kasabadan kız alma çoğalmıştır.

Dışarıya kız verenler ve verdikleri köy :

- 1 — Beşir Özaslan, Çiftlik köyüne,
- 2 — Gevan, Çiftlik köyüne.

Bu süre içinde köyde ne bir kız kaçırma ve ne de boşanma var. Nikâh, hoca tarafından kıyılıyor. Resmî nikâh izni, Nizip'ten alınır. Resmî nikâha sadece izinnâme diyorlar.

Sosyal hayat :

Köyün sosyal ve ahlâkî hayatında önemli bir değişiklik görülüyor gibi. Yalnız, göçebe ahlâkının artık köyde işlemediğini, göçebe inançlarının yalnız yaşlıların yüreğinde yaşadığını, köyün inanç ve dinî hayatını incelerken, daha açık olarak göreceğiz.

Köylüler arasındaki uzlaşmazlıkları, köyün ihtiyar heyeti hal ediyor. İhtiyar heyeti köyün hem sivil ve hem de adlî kurulu.

Muhtarın bu alanda göze çarpan bir otoritesi yok.

Eğitimde değişme :

Köyde en önemli değişme iki alanda görülüyor. Bunlardan biri dinî hayatta; diğeri eğitimde.

1951 yılında, her ne kadar köyde beş sınıflı bir ilk okul varsa da devam edenler azdı. Okula çocuklarını gönderenler, korku belası buna katlanıyorlardı. Köyün en aydın kişisi olan İbrahim Ağa'ya niçin çocuklarını okutmadığını sorduğum zaman: "Köy yerinde okuyup da ne yapacaklar" demişti.

Köylülerin, çocuklarını okula göndermemelerini de, çocukların iş hayatında vazifeleri olduğu şeklinde açıklamıştı.

1964 yılında durumu bütünüyle değişmiş gördüm. O zaman ilk okulu doğru dürüst bitirenler bile azdı. Hele ilk okuldan sonra çocuklarını okutmak kimsenin aklına gelmiyordu. Geçen 13 yıl içinde, çocukların okula devamı çoğalmış, köye üç öğretmen gelmiş. Bundan başka, 9 aile, çocuklarını orta ve yüksek dereceli okullara göndermişlerdir. Dışarda okuyanlar ve devam ettikleri okullar aşağıda gösterilmiştir:

- 1 — Mehmet Yağmurlu : Dil Tarih, Coğrafya Fakültesinde okuyor.
- 2 — Veli Özaslan : Ankara Ticaret Lisesinde,
- 3 — Kalkan Özaslan : Antep Lisesini bitirmiş,
- 4 — Süleyman Özaslan : Antakya Sanat Okulu'ndan mezun,
- 5 — Mustafa Özaslan : Birecik Orta Okulu'nda,
- 6 — Mehmet Özaslan : Birecik Orta Okulunda,
- 7 — Mehmet Özaslan (Burhan Özaslan'ın oğlu), Birecik Orta Okulunda,
- 8 — Fevzi Özaslan : Birecik Orta Okulunda,
- 9 — Sâdin Özaslan : Birecik Orta Okulunda,

Kısa bir zaman süresi içinde köylülerin çocuklarını okutmaya heves etmeleri, gerçekten köydeki değişmelerin en önemlisidir. Okuma yazmanın ihtiyaç olmadığı ve sadece, asker mektubu okuyup yazmak dışında, hiç bir işe yaramadığı bir toplulukta bu değişme, şüphesiz ki, köyün iki anayol ortasında kalmasının bir sonucudur. Çünkü ekonomik hayatta olumlu bir gelişme olmamış, çocuklar üretime yardımcı unsur olmaktan çıkmamıştır.

Burada öğretmenin köy topluluğu içinde hiç bir değeri olmadığına da değinmek yerinde olur. Öğretmen köyün en ilgisiz, eğreti tipi olarak görülüyor. Köyün başöğretmeninden bilgi edinmek için kendisiyle konuşmak istedim. Sanki kendisine bir angarya yüklenmiş gibi, sıkıntı ile cevap veriyordu. Benimle ve köylü ile temastan kaçınan bir hali vardı. Okul biter bitmez, zaten soluğu Nizip'te alıyormuş. Bu zatı bir daha görmek mümkün olmadı.

Y Din hayatında değişme :

Köyde en önemli gelişme veya değişme, din hayatında görülmektedir. Köy halkı bütün diğer Türkmen köylüleri gibi, İslâmiyetle doğrudan doğruya temas etmemiştir. İslâmiyet, devletin resmî dinini düzenleyen medrese kanalıyla değil, tarikat yoluyla Türk oymakları arasında yayılmış. Böylece Türkmen oymakları arasında bir çeşit dinî ce-

maat meydana gelmiştir. Bu dinî cemaat kapalı bir karakter göstermektedir. Tarikatla, Türkmenlerin eski dini olan şamanizm karışımı bir şey. Bunu Bozgeyik dedenin hayatında, menkıbelerinde, Türkmenler üzerindeki etkisinde açık olarak görmekteyiz*. Tarikat, Türkmenler arasında, mistik ve İslâmî gücünü yitirmiş ve bir çeşit büyü gücüne çevrilmiş. Bu yüzden Barak köylerinde İslâm dininin esaslarını bilen, Kur'an okuyan, namaz kılan, hacca giden kimselere eskiden hiç rastlanmazdı.

Elifoğlu köyüne bundan önce gittiğim zaman dinî hayata ait gözetilen herhangi bir şeye rastlamamıştım. Bugünkü değişmeyi şöyle özetleyebiliriz :

Câmi : O zaman yoktu. Şimdi yapılıyor. Parasını köylüler vermektedir.

Namaz :

Eskiden kasabanın etkisiyle üç beş kişi namaz kılıyordu. Şimdi ise köyün yarısı. Namaz kılanlar arasında erkekler kadınlara oranla daha çok. Çocuklardan namaz kılan yok. Gittikçe de namaz kılanların sayısı artıyor. Ve bu daha çok gençler arasında görülüyor.

Oruç :

Eskiden oruç tutan da çok azdı. Bugün (1964 yılında) köyde oruç yiyen 5-10 kişi kadar. 12 yaşını bitiren çocuklar da oruç tutuyor.

Hac :

Köyde henüz hacca giden yok. Bunun iki sebebi var. Birincisi ekonomik, köyde servet birikimi olmamış. Tam tersine arazi çocuklar arasında gittikçe parçalanmaktadır. İkincisi hacca genel olarak yaşlılar gider. Oysa ki, köy ihtiyarları, eski Türkmen geleneklerinin etkisinde oldukları için, böyle bir dinî ihtiyacı duymamaktadırlar. Esasen bütün dinî tasarruflar, daha çok gençlerde görülmektedir.

Kurban :

Eskiden kurbanı adak olarak keserlerdi. Şimdi, bayramda 20 ev kurban kesmektedir. Adak olarak da yıl içinde kurban kesenler var. Fakat türbelerden bir tanesinin gâvur kabri çıkmasından sonra, herkes adağını evinde yerine getirmektedir.

(*) Bk: Cahit Tanyol : "Baraklarda Dinî İnançlar" Sosyoloji Dergisi, sayı : 8.

Tarikat :

1951 yılında köyde tarikata girmiş bir kaç kişi vardı. Şeyhleri de Birecik'de oturuyordu. Adı şeyh İbrahim'di. Köylüler bu bir kaç tarikatçıyı da pek hesaba almıyorlardı (adam yerine koymuyorlardı). Bu gidişimde Şeyh İbrahim'in öldüğünü söylediler. Şimdi köyün başka bir şeyhi varmış: Şeyh Ali. Malatya'da oturuyormuş. 65 yaşında bir zat. Kadiri tarikatinden. Köye bir defa uğramış; ondan sonra halifelerini göndermiş. Halen köyde 70 kadar müridi var. Kış geceleri toplanıp zikir ediyorlarmış. Yılda bir kere köylüler Malatya'ya gidip şeyhlerini ziyaret ediyor ve ona hediye götürüyorlarmış. Müridleri "Hakka bizi Şeyh Ali götürecektir" diyorlarmış. Şeyhe ait bir takım kerametler, gâibden haber vermeler hikâye edilmektedir.

Tarikata girenler daha çok gençlerle kadınlar. İhtiyarlar işlerin alanında. Yaşlılar eski Türkmen geleneklerini koruduklarından tarikatçıları hiç ciddiye almıyorlar.

Köy odasında gençler ve yaşlılar bir arada oturuyorduk. Söz tarikat konusuna geldi. Yaşlı bir köylü, alaylı bir dille, oradaki gençleri göstererek: "İşte bunlar tarikatçılar" dedi. "Her yıl Malatya'ya gider, şeyhin duasını alırlar. Şeyh kurnaz bir adam. Kendisini ziyarete gelen kim olduğunu, ne hediye getirdiğini önceden bilir ve söylermiş, bunlar da bizim şeyhten bir şey gizlenemez diyorlar. Halbuki herifcioğlu adamlarından biriyle anlaşarak köyden kimin geldiğini, ne getirdiğini aralarında işaretleşip öğreniyormuş. Ziyaretçileri şeyhin adamı belli bir yere oturtuyormuş. Köy yerinden ne gelecek, keçi, yağ, peynir... Söz temsili, köylünün heybesinde yağ varsa yağ getiren adamın yeri belli. Şeyh o zaman :

— Evlâdım ne zahmet ettin de yağ getirdin diyormuş; köylüler de vay şeyh bizim ne getirdiğimizi biliyor diye abtallaşıp kalıyorlarmış. Sonra getirip bunu köye yayıyorlar, Şeyh gâibden haber veriyor diye..."

Genç müridlerin bu sözlere kızdıkları yüzlerinden okunuyordu. Kendi akranlarından biri, şeyhleriyle böyle alay etse, her halde, bir çok şeyler olacak. Büyüklere saygı duygusu onları kızmaktan alıkoyuyor.

O arada, odada oturanlardan bazılarının teker teker bir köşeye çekilerek namaz kılmaları dikkatimizi çekti. Namazı bitiren tekrar yanımıza geliyordu. Ve bunların çoğu gençti. Bir aralık :

— Maşallah köyde namaz kılan çoğalmış dedim. Cevap olarak :

— Öyle, eskiden bu odada (İbrahim Ağa'nın gününde) sabahlara kadar ziyafetler verilir, rakılar içilirdi. Şimdi çok şükür namaz kılınıyor. Henüz köy camii yapılmadığı için odalar bu vazifeyi görüyor, dediler.

Gerçekten köyün havası değişmişti. İbrahim Ağa'nın oğulları dini bütün müslümandı. Odada bulunan küçük oğlu namazını hiç kaçırmıyordu ve çevresine gururla bakıyordu. Belli ki zamanla babasının yerini alacak, ve köyün nüfuzlu ağalarından biri olacaktı. Ama bu ağa, artık İbrahim Ağa gibi Türkmen ağası olmayacaktı. Babası nasıl göçebe geleneklerinin kültürünü temsil etmişse, bu da müslümanlığı, dini taassubu koruyacaktı.

İkindiye doğru doğru köydeki gelişmeyi, sosyal hayatı görmek ve bazı resimler çekmek üzere odadan dışarı çıktık. Önce köy odasında bulunanlardan bir gurup insanın resmini çekmek istedim. Bazıları guruptan ayrıldılar. İşin garibi şu ki köyde imamlık yapan yaşlı bir adam, resim çektiirmek istemiyenlerle alay ederek poz verdi. Sonra elimde makine, İbrahim Ağa'nın küçük oğlu ile köyü gezmeğe başladık. Elinde çıkıncık yün eğiren bir kadın gördüm. Resmini çekmek istedim, kadın içeriye kaçtı. Ben de arkasından :

— Dur bacı, diye bağırdım.

Kadın hem resmini çektiirmek istiyordu, hem de korkar gibi bir hali vardı. O sırada odada oturan ve resmini çektiirmek istemiyen bir köylü hiddetle bana doğru geldi, hışımla :

— Ne diye ayallerin (kadınlar) resmini çekiyorsun. Ayıp değil mi? Diye bağırdı. Ben de işi pişkinliğe vurarak :

— Sana ne, sen köyün nâmus bekçisi misin? Dedim.

— Benim ayalım, çekemezsin, dedi.

Odadaki ahbablığımıza dayanarak "Al ayalinin hayrını gör" dedim, ve köyün meydanına doğru ilerledim. Meydanda çocuklar oynuyor ve bazı kadınlar iş yapıyordu. Bir kaç poz resim çekmek istedim. Tam makineyi ayarlarken kapının önünde bir adam belirdi. Sert bir sesle ve tehditle bana :

— Buraya gel diye bağırdı. Şaşaladım, ona doğru ilerledim. 23-24 yaşında bir adamdı. Ayağında siyah bir Antep şalvarı, belinde kuşağı, başında kasketi vardı. Kılık kıyafeti köyün genel giyinişinin dışında idi. Gaziantep'in eski işçi ve esnaf giyinişini andırıyordu. Elimdeki fotoğraf makinesiyle adama doğru ilerledim. Adam aynı sert, sinirli bir tavırla makineyi göstererek :

— Ney o elindeki, diye çıkıştı.

Fotoğraf makinesi olduğunu söyleyince :

— Utanmıyor musun, ayallerin resmini çekmeğe, sen kimsin, ne-

cisin dedi. O esnada köylüler etrafımıza toplandı. Ben aşağıdan alarak kendisine kötü bir niyetim olmadığını, buraya köyü incelemek için geldiğimi söyledim. Adını sordum, "Nüveyran" dedi. Defteri çıkardım :

— Bak Nüveyran sen köyde falan adamın oğlusun; ben bu köye İbrahim Ağa'nın gününde geldim. Sen o zaman çocuktun. Bir çok kadımların, erkeklerin resmini çektim. Kimse bir şey söylemedi. Hattâ köylü kızları gelinlik elbiselerini giyerek bana resim çektirdiler. Ben ne bileyim 10 yıl sonra resim çekmenin namusa dokunur bir şey olduğunu. Hem ben köyünüze misafir geldim, Türkmen âdetinde misafire böyle muamele edilir mi, yollu sözler söyleyerek adamı teskin ettim. O sırada köylüler de etrafımıza toplandı, İbrahim Ağa'nın büyük oğlu geldi. Olay yatıştı. Bu sırada Nüveyran'ın Ağası geldi "Hocam cahildir, kusuruna bakma" dedi. Meğer Nüveyran bir cinayetten dolayı hapse girmiş, hapisneden yeni çıkmış... Köyde resim çekmenin, hele ayallerin (kadınların) resmini çekmenin büyük suç sayıldığını söylediler. O zaman adamın sert tavrının gerisinde, nasıl bir taassubun yattığını anladım.

13 yıl önce karılarının, kızlarının resmini çektiren, birer tane de kendilerine göndermemi rica eden bu köy halkı, bu gün, tam fanatik bir cemaat haline gelmiş bulunuyor. Göçebe Türkmen geleneği ve onun taassupsuz hoş görürlüğü, şimdi ancak, yaşlı beş on köylünün düşüncesine sığmamış. Onlar da ölürse köy yobazların, tarikatçıların istilâsına uğrayacak.

İşin garibi, bu yeni hayat ve ahlâk anlayışını hapisneden çıkmış bir suçlu temsil ediyor. Köylü bu davranışı yadırgamıyor. Bu da, binlerce lira harcanarak yapılan "okul" un köy hayatında bir hapisane kadar olsun etki yapamadığını göstermektedir. Bunun suçunu köylünün cehaletine yüklemek, suçluluk psikolojisinin bir görüntüsünden başka bir şey değildir. Köylü bütün bu öğretim ve eğitim hayhuyunun altında kendisine faydası olmıyan bir kurnazlık seçmektedir.

7 Kur'an :

Eskiden köyde Kur'an bilen hemen hemen yok denecek kadar azdı. Bugün köyde "11" adet Kur'an var. Hoca tutularak öğretiliyormuş. Hepsi eski harfle Kur'an okuyorlar. Evlerinde Kur'an bulunan kimşeler şunlardır :

- 1 — Kayıhan Özaslan,
- 2 — İbrahim Özaslan,
- 3 — İsmail Özaslan,
- 4 — Ali Yağmurlu,

- 5 — Beşir Özaslan,
- 6 — Kara Mehmet Özaslan,
- 7 — Sâdin Özaslan,
- 8 — İsmet Özaslan,
- 9 — Arif Özaslan,
- 10 — Müslüm Kartal,
- 11 — Tahir Özaslan.

Buna karşılık köye ne bir gazete ve ne de başka bir kitap giriyor.

Barak dedeleri :

İlkbahar ve sonbaharda köye Barak dedeleri uğruyormuş. Fakat eski niteliklerini bütünüyle yitirmiş, birer dilenci durumuna düşmüşler. Hiç bir manevî etkileri kalmamış. Köye gelen Barak dedeleri şunlardır :

- 1 — Ahmet dede,
- 2 — Kekeç dede,
- 3 — Bekir dede.

Bu sonuncu kaçakçılık yaparken vurulmuş.

Sonuç :

1 — Ekonomik hayat :

Köyün ekonomik hayatında, gerileme var. Köyde, bu on üç yıl içinde, toprak edinmiş kimse yok. Mevcut topraklar genişleyen aile bireyleri arasında bölünerek gittikçe küçülmüştür. Büyük toprak sahiplerinin çocukları küçük toprak sahibi olmuşlardır.

Köyün nüfusu gün geçtikçe artmaktadır. 13 yıl içinde, ailelerin içten çoğalarak bölünmesi sonucunda, 80 evlik köy, 110 ev olmuştur. Köyün bu büyümesi, dışardan gelip köye yerleşenlerle açıklanamaz. Çünkü köye dışardan 4 aile gelmiş ve 7 aile de köyü terketmiştir.

Bir taraftan köy nüfusunun artması, diğer taraftan bu nüfusu besleyecek yeni üretim çeşitlerinin çoğalacak yerde eksilmesi, köyde, topluma bağlılığı çözmeğe başlamıştır. Buna ek olarak şehirle bağlantının çoğalması "kapalı ekonomi" yi bozmuş, köyün ihtiyaçlarını çoğaltmıştır.

Yol :

Köyün "kapalı ekonomi" şinin bozulmasında, ihtiyaç listesinin karmarında tren yolunun köyden geçmesi önemli ve derin etkiler yaratmıştır. Bu yeni şartlar, bir taraftan köylülerde görgüyü artırmış; ve fa-

kat görgünün yarattığı ihtiyaçlarla köyün ekonomik gücü arasında bir denge kurulmuş. Örneğin, eskiden köyde kışın tandır kurulurken bunun yerine bugün soba geçmiş bulunuyor. 13 yıl önce soba lüks bir ısınma aracı olarak kabul ediliyordu; radyo da aynı durumda idi. Bu zaman içinde, binek ve taşıt araçları da değişmişti. Bazı yeni maddelerin vaz geçilmez bir hale gelmesi, köy üretiminin bunu karşılayamaması köylüleri zorlamıştır. 13 yıl önce, dışarı gidip çalışmak ayıp sayıldığı halde, bugün Adana'ya kâfile halinde işe gitmek âdet olmuştur.

Din :

En önemli ve etkili rolü inanç alanında görüyoruz. Eskiden bir nevi payen olan Elifoğlu köyü, şehirle bağlantısı kuvvetlendikçe, dindar olmuş.

Genel olarak, kültür ve uygarlık büyük şehirlerden, kasabalara ve kasabalardan köylere doğru azalarak yayılır. Taassup, geleneğe bağlılık köylerde, şehirlere nazaran daha çok olması gerekir.

Elifoğlu köyü aşiret ahlâkının geleneklerinden sıyrılarak şehir hayatının ahlâk, âdet ve dinî duygularının etkisi altında kalınca birden yobazlaşmış, dinî taassup koyulaşmış, namus ve şeref duygusu bu taassup içinde yeni bir anlam kazanmağa başlamış. Bu bize, şehir ve kasabalara hâkimolan kültür atmosferinin gerici bir niteliğe sahip olduğunu gösterdiği kadar laik öğretim ve eğitimin, bu atmosferin içine aslâ sinemediğini de ispatlar. Elifoğlu köyü gibi din etkisinin hemen hiç bulunmadığı köylerin, göçebe geleneğinden kurtulur kurtulmaz şehirlerin gerici, durdurucu atmosferinin içine yuvarlanması bizi şöyle bir gerçeğe yüz yüze getiriyor:

a — Şehir ve kasaba halkına hâkim olan düşünce ve kanaatin geri olduğu, ve bütün geri kuvvetlere yataklık yaptığı,

b — Batılşma hareketinin, halka işlemiyen, üst yapıda bir memur fantazisinden öteye geçmediği, eski "Osmanlı ıslâhatçılığı"nın devam ettiği,

c — Batıda, çok köklü bir sosyal ve ekonomik sebepler zincirinin ortaya çıkardığı politik kurumların ancak halkın kendisinden saymadığı bir aydın kitle için, bir anlam taşıdığı...

Bunun en tipik örneği 13 yıl önce köyde ilk okulu dahi bitirenler çok az olduğu halde, bu gün aynı köyde ilk okuldan sonra 19 kişinin öğretime devam etmeleridir. Bunlardan bir tanesi de yüksek öğrenim

yapmaktadır. Fakat gerek öğretmenlerin ve gerekse köyde okuyanların köyün iç hayatında herhangi bir etkisi görülüyor. Buna karşılık bir tarikat şeyhi, köyün inanç ve geleneklerini değiştirmekte önemli bir rol oynuyor. Ve yeni bir toplum türünün lideri oluyor.

Dikkatimizi çeken diğer bir nokta da şu oldu: Gerici unsurun etkisi, yaşlılardan çok gençler arasında yer buluyor. Genel olarak yaşlılar daha gelenekçi, gençler daha atılımcı olur. Elifoğlu köyünde ise yaşlıların tarikatçılıkla alay ettiklerini, gençlerin ise geri düşünceden yana olduklarını görüyoruz. Burada iki kültür birbiriyle çatışıyor. Burada lider ve etkili değerler din ve tarikat olduğunu ve halkı daha çok çektiğini, buna karşılık okulun, toplumu etkilemediğini açık olarak görmekteyiz. Köy lideri öğretmen değil, şeyhin müridleridir.

Bunun nedenlerini aramak gerek. Kısaca diyebiliriz ki, okul aşağıdan yukarıya, yani insanları halktan kopararak, halkın dışında bir kadro hesabına adam yetiştiriyor. Okuyan kimseler toplumun dışına düşüyorlar. Bir çeşit "yaban" oluyorlar, yabancılaşıyorlar. Din ve tarikat mensuplarının halkın dışında ayrı bir kadroları ve kuruluşları yok. Onlar devlet dışıdır. Okul devlet kadrosuna adam yetiştirdiği halde, din ve tarikat, kadrosunu, halk içinde kuruyor.

Memleketimizde, halk ve devlet münasebetinde, sadece nitelik farkı değil, aynı zamanda sürekli bir çatışma söz konusudur. Bu çatışmanın temelinde yanlış bir devlet geleneği vardır. Bu gelenek, Osmanlı aydınlarından aynen Türkiye Cumhuriyeti bünyesine aktarılmıştır. "Osmanlı" deyiminde, bir idare edenler ve edilenler ayırımına sığmayan bir takım nitelikler vardır. O, dilden düşünceye, inançtan dünya görüşüne kadar her alanda halktan ayrı bir kadrodur.